

ГОРА®

09/2021

Делнични срещи

ДЪРЖАВНО ГОРСКО
СТОПАНСТВО – СОФИЯ

Световно ловно изложение

СВЕТЪТ НА ЛОВА
И ПРИРОДАТА

STIHL

www.stihl.bg

9 770861 17 570091

ВИНАГИ ОТЛИЧНО ОБОРУД- ВАНИ

Не можете да избирате терена, на който ще работите, за разлика от оптималния за нуждите Ви инструмент. Тъй като добрият инструмент означава наполовина по-малко работа, STIHL Ви предлага богат асортимент инструменти и принадлежности за работа в гората и всичко необходимо за измерване и маркиране на дърветата в гората. Убедете се сами в първокласното качество на използваните за тях материали, добрата им изработка и конструкцията им за работа с минимално усилие.

WWW.STIHL.BG

STIHL

Издание на Изпълнителната агенция по горите

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:

Инж. Росен ПОПСАВОВ –
зам. изпълнителен директор
на Изпълнителната агенция
по горите

Членове:

Проф. Иван ПАЛИГОРОВ – пред-
седател на Съюза на лесовъдите
в България и декан на факултет
„Стопанско управление“ в ЛТУ

Д-р инж. Евгени ЦАВКОВ – гла-
вен асистент в катедра „Дендро-
логия“ и уредник на Музея на
Лесотехническия университет

Д-р инж. Георги ГОГУШЕВ –
зам.-директор на Регионалната
дирекция по горите –
Благоевград

Д-р инж. Росен АНДРЕЕВ –
експерт по ловно стопанство
в Югозападното държавно
предприятие

Секретар:

Радка ЛЯХОВА –
главен експерт в дирекция
„Информационно-административ-
ни дейности“ в ИАГ

Главен редактор:

Юлия СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg

Редакционен екип:

Женя СТОИЛОВА
редактор
zhenia.stoilova@gmail.com

Светлана БАТАШКА
редактор
sv_vatashka@yahoo.com

Ваня КИСЬОВА-ИЛИЕВА
технически редактор
vaniakisiova@abv.bg

Лили ШИВАРОВА
графичен дизайнер
shivarova_gora@abv.bg

Йордан ДАМЯНОВ
фоторепортер
jordan.damianov@abv.bg

Станислава КРУМОВА
старши счетоводител
tania_mit@abv.bg

Асен ЛЮБЕНОВ
куриер-снабдител
asenliubenov@gmail.com

Съдържание:

2 ДЕЛНИЧНИ СРЕЩИ

Държавно горско стопанство –
София: Обществото ни задължава
да сме с крачка напред

6 СВЕТОВНО ЛОВНО ИЗЛОЖЕНИЕ

Светът на лова и природата

9 ГОДИШНИНИ

70 години горски семеконтролни
станции в България

12 ЛЕСОЗАЩИТА

Мерки за справяне с влошеното
здравословно състояние на
полезащитните горски
пояси в Добруджа

14 120 ГОДИНИ ДЪРЖАВНА ГОРСКА СЛУЖБА В РАДОМИР

Преобразена земя от поколения
лесовъди

16 АНАЛИЗ

Стратегията за горите на
Европейския съюз 2021 – 2030

2

6

20 МЕЖДУНАРОДЕН ФОРУМ

Двадесетият конгрес на Съюза на
европейските лесовъди се проведе
във Франция

23 ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Първият учебен ден отново
събра студенти и преподаватели
в Лесотехническия университет

24 ГОСТ НА РЕДАКЦИЯТА

Инж. Зорница Стратиева:
Политиката е диалог и търсене
на консенсус

26 АНОНИМНИТЕ ГЕРОИ

28 ГОРСКА ПЕДАГОГИКА

28

Снимка на корицата: Йордан ДАМЯНОВ

Адрес на редакцията

София 1303, ул. „Антим I“ №17
Тел.: 02 988 86 42
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg

Банка ДСК ЕАД,
София, клон Стамболийски,
IBAN: BG97STSA93003104045001
BIC: STSABGSF

Годишен абонамент - 30 лв.
Отделен брой - 3 лв.

Печатни коли 4.
Формат 1/8 от 60/90.
Броят е подписан за
печат на 01.11.2021 г.
Индекс 20346.
Печат „Фатум“ ООД
ISSN 0861 - 7570

ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО – СОФИЯ

Обществото ни задължава да сме с крачка напред

Държавно горско стопанство – София, е създадено през 1950 година. Като поделение на ЮЗДП – Благоевград, стопанисва гори върху държавна горска територия от 47 011 ха, от които 32 % са включени в европейската екологична мрежа „Натура 2000“.

Разположено е в Западна България, в Мизийската горскорастителна област, Краищенско-Ихтиманска подобласт. Обхваща части от Стара планина, Лозенска планина, Плана, Люлин и Витоша. Релефът е разнообразен, със значителни разлики в надморската височина – от 470 до 2250 метра. Средната лесистост е 86 %. Преобладават териториите, заети с широколистни видове – зимен дъб, благун, габър, бук, цер, акация, тополя. В иглолистните гори доминират бял и черен бор, и смърч.

На територията на Стопанството са разположени два горски разсадника – „Локорско“ – с площ 65 дка, и „Дълга поляна“ – 31 декара. Годишно се залесяват средно по 87.6 дка – основно с цел възстановяване на повредени от корояди и пожари гори. Средногодишното ползване на дървесина по горскостопански плане 32 833 куб. метра. Фауната е представена от благороден елен, сърна, дива свиня, заек, яребица, пъдпъдък, фазан, мечка, вълк, чакал, лисица.

От особено значение за зимния туризъм са горските територии в обхвата на туристическите центрове „Алеко“, „Ветровала“ и „Офелиите – Коняръника“.

От най-голямо природозащитно значение е Природен парк „Витоша“ и включените в границите мурезервати „Бистришко бранище“ и „Торфено бранище“.

Близо половината гори в Стопанството са със специални функции и се ползват за туризъм и отдих.

В последните дни на лятото екипът ни се отправя към Държавно горско стопанство – София, за да поговорим със служителите му за делника, за успехите и проблемите им.

Посрещна ни усмихнатият колектив на Стопанството, който, по думите на директора инж. Цветан Динев, е най-големият му актив – общо 31 служители, повечето от които млади специалисти с интерес към работата и стремеж да се усъвършенстват. Един от тях е старши лесничей инж.

Камелия Цветкова. С нея и инж. Динев тръгваме към Витоша. Заедно с големия потенциал за развитие планината носи и много проблеми, споделя директорът.

Витоша – отдих и напрежение

По-малко от половин час ни дели от центъра на София до зелените поли на Витоша. Леснодостъпна, планината е посещавана място от туристи, велосипедисти, любители на екстремни спортове и други активности. Това превръща тази част от територията на Горското стопанство освен в притегателно място за отдих, в гореща точка на конфликти, които неизбежно рефлекти-

рат върху работата на горските служители и изискват тяхната намеса и управление. Напрежение се създава най-вече между туристите и почитателите на други видове спортове – велосипедизъм, мотоциклетизъм, конна езда, лов, тъй като използват едни и същи туристически пътеки.

Основната конфликтна точка се поражда от туристическия поток към Витоша, който неминуемо трудно се съвместява с горскостопанската дейност. Валият оплаквания и сигнали за

незаконни сечи, на които от ДГС – София, трябва да отговорят със задължителни проверки. Повечето от тях установяват, че се касае за законен дърводобив, но извършването им отнема от времето за планираната текуща работа, а често това е проблем и за самата гора.

За организирането на екип за маркиране например е необходимо да се групират служители от различни участъци, а това е свързано с координация, гъвкавост и бързи реакции, споделя инж. Камелия Цветкова, но когато се получи сигнал, който трябва да бъде проверен, цялата организация пропада. Затова коректността при подаването на информация за неправомерни действия

След ледолома край с. Железница от февруари (малката снимка) вече са изведени принудителни сечи

площ 82 266.10 ха, 43 ловни дружини, разпределени в 4 ловни сдружения, в които членуват близо 5000 ловци. „Сблъсъкът на колоездачите с почитателите на лова е особено силен. През почивните дни горите се препълват с ловци, туристи, мотористи, велосипедисти, които навлизат все по-навътре в гората. Налага се да организираме срещи между представители на клубовете по планинско колоездене и на ловните дружинки, за да разрешаваме възникналите

разногласия между тях. За да облекчим ситуацията, започваме да нанасяме заявените ловни изleti за деня на интерактивната карта на ЮЗДП – www.gori.uzdp.bg“, обяснява инж. Динев.

Големият брой любители на ловния спорт създават и огромен поток от хора при заверката на ловните си билети в сградата на Стопанството, което отнема допълнително време на натоварените служители. Заради относително ниското заплащане в сравнение със средното за Столицата, няма много кандидати за работа в ДГС – София, което води до преразпределянето ѝ между наличния състав. Към това се прибавят и постоянни сигнали за нередности в горите от граждани и организации, които допълнително разпоксват времето на горските служители и ги натоварват.

Как от Стопанството решават тези проблеми? В подобни случаи се водят разговори и се организират срещи с местните власти и граждани, на които служителите запознават обществеността с етапите в своята работата.

Понякога се налага да изместят туристическия поток от местата, където се извършва дърводобив, като изграждат кътове за отдих, поставят пейки. Избягват сечите по ос-

в горските територии е много важна.

„Натискът от страна на обществеността е сериозен. Стопанисвайки горите около Столицата, ежедневно ни е осъществяван особено силен контрол и сме длъжни да отговорим на изключително високи изисквания. Това доведе до покриването на по-високи стандарти на работа още преди да бъдем сертифицирани по международния стандарт FSC. Затова пък одитите на организацията минават без забележки“, коментира директорът.

Голям проблем е и сблъсъкът на интереси между ловците и останалите ползватели в горите особено велосипедистите. От Горското стопанство организират съвместни срещи, на които се опитват да намерят решение между всички заинтересовани, но напрежението не спада и е късмет, че още няма нещастни случаи, безпокои се директорът. На територията на ДГС – София, има обособени 21 държавни ловностопански района с обща

Колективът на Стопанството с директора инж. Цветан Динев (на първи ред в средата), главния счетоводител Нели Цвяткова (отляво) и главния лесничей инж. Силвия Стоилова (отдясно)

новните туристически маршрути, извеждат се само принудителни сечи, премахват се опасни дървета.

Това се случва край село Железница, където спираме, за да видим последствията от ледолом на около 500 дка от февруари тази година, в близост до туристически обект „Куртова река“. Цялата туристическа алея е била затрупана от пречупени дървета. Принудителните сечи вече са напреднали, около 2000 м³ дървесина трябва да бъде усвоена. Изградени са пейки и съоръжения, за да се отклони туристическият поток от сечищата. На сравнителната снимка от миналата зима и тази есен ясно се вижда размерът на бедствието и извършената работа. До настъпването на зимата усвояването на дървесината трябва да приключи, предвиждат от Стопанството.

Обществената нетърпимост към дърводобива подклаждат и екологични организации – такъв е случаят в Лозенска планина, където съществуват интереси за застрояване и затова редица природозащитни организации настояват планината да бъде обособена като защитена зона. Преди време протестите са довели до спиране на планираната сеч на Стопанството за 1 година, макар че направените десетки проверки не са констатирани никакви нарушения. А именно там е най-ценната и търсена дъбова дървесина на ДГС – София. Заради непрекъснатите проверки по сигнали на граждани, които възпрепятстват работата им, много от дърводобивните фирми се отказват от предлаганите за дърводобив обекти, работят няколко местни, доказали се в коректно партньорство, които добиват и изкупуват дървесината. От Стопанството са изградили централен склад край с. Локорско за продажба на сухи дърва, а същият ще бъде организиран и в близост до кв. „Горубляне“ за снабдяване на местното население с дърва за огрев. По този начин се осигурява проследяемост на дървесината, както и добавена стойност към цената ѝ. Приходите от дърводобив обаче трудно се компенсират, тъй като сечите се извеждат с много по-ниска интензивност от планираното, за да не се провокира недоволство, което, от своя страна, води до изпълнение на годишния план за дърводобив до максимум 80 %.

Алтернативни приходи

С находчивост и непрестанни усилия директорът и екипът му търсят решение в приходите от други дейности. „Опитваме се да осигурим средства за дейността

Директорът инж. Цветан Динев и ст. лесничей инж. Камелия Цветкова

си чрез различни услуги, които извършваме и за които получаваме доход под формата на такси, регламентирани от ЮЗДП – Благоевград“, разказва инж. Динев. На Витоша се организират маратони, походи, събиране на билки, тържества. Много спортни клубове са се насочили към провеждането на състезания на територията на планината, защото има изградена голяма алейна мрежа. Когато тези събития включват и осъществяването на търговска дейност, организаторите са задължени да платят съответните такси, за което ДГС – София, подписва договори за сътрудничество с фирмите.

„За да допълним приходите си, отдаваме площи под наем на инвеститори за различни инициативи – въже-ни градини, писти на ски училища. Сега хората, които извършват търговска дейност около хижите, не плащат наем, но е редно и това да се регламентира. Желанието ни е да определим трасета за управлението на АТВ-та и мотори, където те да карат срещу заплащане на такса, вместо да унищожават горските пътища, за чиято поддръжка ние вложим значителни средства“, допълва директорът.

Друг успешен пример е залесяването с доброволци. Най-често това са група природолюбители или фирми, които организират тимбилдинг за своите екипи, за да подкрепят екологична кауза. Желаетелите се свързват със Стопанството, което им предлага договор за почвоподготовка, залесяване и отглеждане. Фиданките, предимно контейнерни, се осигуряват от разсадник „Локорско“. С общите усилия на доброволците и стопаните на гората, които провеждат инструктаж и помагат при залесяването, създадените култури имат много добро прихващане – над 80 %.

„Залесяването за много от хората се превръща в традиция. Вече се научиха, че е нужно да се грижат за насажденията и залесяванията са изключително успешни“, коментира инж. Динев. Работата и обучението на доброволците се провежда предимно през почивните дни и по тази причина се събират такси за осигуряване на квалифициран персонал по утвърден ценоразпис, публикуван на сайта на ЮЗДП – Благоевград. Преди служителите са отделяли от свободното си време безвъзмездно, но натоварването е голямо и с таксите се покриват разходите за извънреден труд, осигуряване на инструменти, залесителен материал и организационна дейност. Освен при залесявания доброволците активно помагат в почистването на горските територии, изграж-

Ски писта „Ветровала“

15-годишно насаждение от смърч
на 5 дка около х. „Момина скала“

Горски дом „Ветровала“

120-годишен габър
в м. Драгалевски
манастир

дането или ремонта на съоръжения на Витоша.

„По лесоустройствен план с колегите залесяваме близо 100 дка, а работата ни с доброволци допълнително повишава площта на новосъздадените култури. Съвместните инициативи с доброволците са много важни за нас – хората разбират каква е работата на горските служители и след всяка съвместна акция си тръгват удовлетворени от свършената работа“, допълва инж. Динев.

По маршрута, избран от домакините, посещаваме няколко обекта, залесени от доброволци. Двегодишни смърчови фиданки издигат връхчета благодарение на доброволен труд на мястото на короядно петно на площ 1 дка в близост до х. „Родина“.

Край пътя, в м. Момина скала, преди 10 години Горското стопанство залесява след санитарна сеч на короядни петна със смърч, а отглеждането е извършено от доброволци и днес расте здрава иглолистна гора.

Само за миналата година над 20 групи доброволци са залесявали на територията на Стопанството, всяка между 1 и няколко декара.

В грижата за гората от ДГС – София, смятат, че трябва да се „запали“ и младото поколение. Възможност за това е работата с деца, провеждането на обучения по горска педагогика, организирането на зелени училища. Вече двама лесовъди са обучени горски педагози, а работата им с подрастващите помага да популяризират дейността си не само сред децата, но и сред цялото общество. Поради натоварения си график рядко успяват да посетят образователни институции, но от началото на учебната година са предвидени уроци по горска педагогика в училища в Нови Искър с идеята да се помогне на децата да създадат своя собствена градинка с дарени семена и фиданки, за да се запознаят с горскодървесните видове.

Това е и една от посоките, в които планират да се развива горският дом „Ветровала“, който е поредната ни спирка. Далеч от основния автомобилен път, сред зеленина и спокойствие, той има потенциал да се превърне в желана дестинация за туристически престой и почивка, обучения и тиймбилдинг. За тези цели в близост планират и изграждането на малка писта за шейни. Постройката е ремонтирана и поддържана в отлично състояние, извършена е оценка за енергийна ефективност и предстои инвестиция по проект за половин милион лева. И днес горският дом е приветлив и готов да приема посетители, а домакинтъ Тменужка Томова ще посрещне всеки с усмивка.

След кратката отбивка за чаша чай в китния двор на „Ветровала“ се отправяме към широколистна гора във фаза на старост в близост до туристически маршрут край Драгалевския манастир. 6 % от територията на Стопанството са определени за запазването на стари гори, които съхраняват биоразнообразието и осигуряват зони за комфорт на туристите, заедно с възможността да видят на живо интересни представители на витошката флора и фауна като кльофидровица, както наричат кълвача в село Железница – научаваме още нещо любопитно от домакините.

В края на делничния ден с лесовъдите на ДГС – София, разбираме колко предизвикателна, понякога изтощителна и обезсърчаваща е работата им. Колко търпение, находчивост и енергия са необходими. Но разбираме и че обичат работата си, а най-чистият заряд за това е гората.

Екип на сп. „Гора“
Юлия СЪБЧЕВА, Жения СТОЙЛОВА
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ

Светът на лова и природата

Над сто изложители от 50 държави бяха представени на Четвъртото световно ловно изложение „Светът на лова и природата“, което се проведе под мотото „В едно с природата“ от 25 септември до 14 октомври в Будапеща. Експонатите бяха разположени върху 75 000 м² площ в конгресния и изложбен център HUNGEXPO. Въпреки пандемията и ограниченията, наложени от нея, форумът с право може да бъде определен като едно от най-значимите събития по темата, провеждани през последните години.

За домакините то имаше исторически и юбилеен характер – през 1971 г. в Будапеща се провежда второто издание на Световното ловно изложение. За 50-годишния юбилей унгарците се готвят от почти три години, през които са инвестирани над 55 млн. форинта, по информация на правителствената пресслужба.

Внушителна арт инсталация от 10 т рога на благородни елени, лопатари и сръндаци посреща посетителите на Световното изложение. Те са събирани от различни краища на Унгария в продължение на две години. Сглобе-

ни по уникален начин върху структура от стомана, рогата оформят глава на ревящ благороден елен, през чиято паст преминават гостите на форума (сн. 1). Авторът Габор Миклош е вилел в творбата си символика – насочените на изток рога сочат слънцето – непрестанния източник на енергия и препратки към унгарската митология, които показват връзката между ловеца и природата от древни времена.

Българското участие

Българският щанд бе един от най-големите и добре уредените на изложението, разположен на площ от 256 кв. метра. На него бяха представени Министерството на земеделието, храните и горите, Министерството на туризма, Министерството на околната среда и водите, Изпълнителната агенция по горите, шестте държавни предприятия, дирекциите на националните и природните паркове, НЛРС „Съюз на ловците и риболовците в България“ (сн. 2).

Българското участие впечатли посетителите с авторитетната колекция от 193 трофея от различни видове дивеч

с отлични трофейни качества (51 трофея от благороден елен, 48 от глиган, 20 от елен лопатар, 14 от муфлон, 54 от сръндак, 5 от чакал и 1 от лисица, който е и наш национален рекорд). Показани бяха всички наши световни рекорди от благороден елен и петте най-големи трофея – с над 260 т. по СИС, а също и националните рекорди от елен лопатар, муфлон, сръндак, глиган, чакал и лисица. Освен тях бяха изложени 44 паднали дивечови рога от благороден елен и 2 броя от елен лопатар, като всеки от тях има своя история и особености.

От международната оценителна комисия на СИС в Будапеща очакваме официално протоколите от оценката на трофеи от благороден елен и сръндак, добити миналата година, които предизвикаха огромен интерес сред членовете ѝ. Оправдаха се очакванията ни – първият от тях получи 264 т., а вторият – 214. Еленовите рога се отличават с интересно разположение на шиповете в основата на двете щанги. Вторият трофей от сръндак е нов национален рекорд, който има реални шансове да влезе в Топ 10 на най-добрите световни трофеи.

Атракция на щанда представляваше системата с добавена реалност, посредством която през телефона си посетителите можеха да видят световния рекорд на благороден елен в реални размери и да се снимат с него.

Следвайки мотото на световното изложение „В едно с природата“, българският щанд предостави възможност на посетителите не само да

се запознаят с любопитни факти от историята на ловното дело у нас и възможностите за организиран ловен туризъм, но и да научат нещо повече за природните дадености на България. В контекста на обезлесяването, масовото измиране на видове и замърсяване запазената дива природа е сред най-редките ценности в света. В тази връзка България достойно представи своите 11 природни и 3 национални парка, в които се опазват ценни местообитания, дом на редица редки и защитени растителни и животински видове. От предложените на щанда информационни и рекламни материали посетителите имаха възможност да научат повече за дейностите в защитените територии, целящи опазване на природата, както и за ус-

пешните практики при устойчивото управление на горите в страната ни. Бяха представени възможностите за културен, градски, спа, винен, зимен и други видове туризъм.

Акценти в представянето ни

„Специалистите по лова в България работят много и в правилната посока за развиването, селекцията, грижите за популациите на дивите животни и опазването им. Доказателство за това е трофейното дело в страната ни“, заяви министърът на земеделието, храните и горите проф. д-р Христо Бозуков при посещението си на Световното ловно изложение в Будапеща (сн. 3).

В първите дни на изложението българският щанд бе посетен от минис-

търа на земеделието, горите и храните на Република Словения д-р Йозе Подгорошек, заместник-министъра по въпросите на климата и околната среда на Полша Едуард Шарка, главния комисионер и организатор на събитието Золтан Ковач. Проведоха се редица работни срещи с представители на горски и ловни администрации и ловните съюзи на Словения, Словакия, Полша, Сърбия, както и с президента на Международния съвет за опазване на дивеча и дивата природа (СИС) Филип Хармар. Страните се договориха за бъдещо сътрудничество в сферата на ловното и горското стопанство. В разговор между Филип Хармар и инж. Дамян Дамянов – директор на Юго-западното държавно предприятие, бе обсъдена необходимостта от организиране на обучение на международно признати оценители на ловни трофеи по системата СИС в България. Инж. Дамянов разговаря още и с представители на горските администрации и ловни съюзи на Словения, Словакия, Полша, Сърбия.

Извън прожекторите

Подготовката за участието ни започна през май, когато със заповед на министъра на земеделието, храните и горите проф. д-р Христо Бозуков бе сформирана междуправителствена работна група. За три месеца бе извършена огромна работа, пропътувани бяха над 5000 км за събирането на трофеите, които по предварителен подбор и критерии трябваше да участват в българското представяне на изложението. Бяха отпечатани разнообразни рекламни материали, снимани бяха филми, издадена бе и луксозна книга на английски език, която представя всички ловни стопанства с тяхното природно и дивечово разнообразие. Специално създадена комисия измери

и оцени голяма част от трофеите, след като се оказа, че има значителни разминавания в оценките на регионалните комисии. Наложих се освежаване на трофеите, добити през най-славните години на ловното ни стопанство. Преди да бъдат опаковани за транспортиране, те бяха снимани от професионален фотограф. Материалите ще се използват за изготвяне на каталог на експонатите от Световното ловно изложение. На хартиен и цифров носител ще бъдат показани трофеите, участвали в изложбата, всички наши световни рекорди от благороден елен и национални рекорди от останалите видове дивеч.

Благодарности за положения труд заслужават не само стотиците български и чуждестранни ловци, които са добили и съхранили своите трофеи, но и хилядите ловни служители, които през последния половин век са запазили и увеличили запаса от ценни ловни видове и техния трофеен потенциал с цената на денонощен труд и всеотдайност. Благодарение на тях за пореден път България показва, че стои на картата като международна ловна дестинация и с право може да се гордее с видово разнообразие, подобряването и опазването на местообитанията на нашата фауна.

Съпътстващата програма

Очакванията на организаторите за 1 милион посетители едва ли се изпълниха заради епидемичната обстановка, но тези, които все пак прекараха прага на HUNGEXPO, имаха шанса да видят широка гама от ловни и риболовни техники, да се запознаят с теми, свързани с опазването на околната среда (сухоземни и водни местообитания) и нейното бъдеще, биоразнообразието и устойчивото използване на природните ресурси. В програмата

на изложението бяха включени актуални дискусии за соколарството, браконьерството – общ враг на всички природолюбители, гастрономията, иновациите. В рамките на изложението се проведеха шест международни конференции с участието на голям брой световнопризнати учени и лектори. Част от най-значимите събития в програмата на форума бяха Годишната обща асамблея на Международния съвет за опазване на дивеча и дивата природа (CIC), сесия на Европейската федерация на асоциациите за лов и опазване на дивеча (FACE), 35-ият конгрес на Международния съюз на биолозите по дивеча (IUGB), среща на Партньорството за сътрудничество за устойчиво управление на дивата природа (CPW), Форум за дивата природа и 8-ата среща на страните по Споразумението за африканско-евразийските водни птици (AEWA). Правителството на Виктор Орбан бе основен организатор на Международната конференция за лова и управление на дивеча, която подчерта трайния характер и устойчивост на лова, неговото значение, основано на вековни традиции.

В един от павилионите бе шоурумът за иновации, за ефективно и разумно използване на природните ресурси. Целта на тази навременна инициати-

ва е да стимулира стартиращи компании да представят свои разработки и научни изследвания, които създават стойност и устойчивост в областите ловно и горско стопанство, опазване и адекватно управление на биоразнообразието в контекста на непрекъснатото променящата се околна среда и настъпилите промени в климата.

Диорами, филми, живи животни, световни рекорди и специални трофеи показаха изключителното богатство и разнообразие на дивата природа на нашата планета (сн. 4). В изложбения аквариум посетителите видяха монументална аквариумна система с рибната фауна на Карпатския басейн от миналото и настоящето. Спектакълът се отличаваше с изключителна реалистичност заради присъствието на живи водолюбиви птици, гигантски риби като есетра и хиляди миниатюрни рибки и рядко срещани защитени видове.

ЕКСПО 2021 отдели особено внимание на конните и киноложки изложби, като към основното мото „В едно с природата“ домакините добавиха събитие за кучета и коне.

Сред невероятното изобилие на съпътстващата програма особено приятна бе атмосферата в павилион А, в който бяха представени националните щандове на около 40 страни, колкото близки, толкова и автентични по отношение на своята природа, култура, традиции и възприятия (сн. 5).

Успешното участие на България в този авторитетен форум доказва, че страната има своето място на международната сцена като атрактивна дестинация за туризъм, надежден партньор в опазването и съхраняването на горите и дивата природа, както и съмишленик в приобщаване на децата и младите хора към каузата „Земята, уютно място за всички“.

**Д-р инж. Росен АНДРЕЕВ – ЮЗДП,
Николета ДИНЕВА – ИАГ,
д-р Райна ПАШОВА –
ДПП „Рилски манастир“**

70 години горски семеконтролни станции в България

Участниците в работното съвещание

Юбилейната седемдесета годишнина от създаването на горските семеконтролни станции в България, от началото на организирания семеконтрол в горското стопанство и изграждането на горска семепроизводствена база бе отбелязана с работно съвещание и обучение на тема „Предизвикателствата в управлението и стопанисването на горската семепроизводствена база в условията на променящ се климат“ на 2 и 3 септември в Учебно-опитното горско стопанство „Г. Ст. Аврамов“ – с. Юндол, с участието на експерти от Изпълнителната агенция по горите, Горските семеконтролни станции – София и Пловдив, регионалните дирекции по горите и държавните предприятия.

Приветствие към служителите на Горските семеконтролни станции в София и Пловдив по случай юбилея отправиха чл.-кор. проф. д.н. Иван Илиев – ректор на ЛТУ, и инж. Димитър Баталов – главен секретар на ИАГ.

Встъпителната презентация „Горската семепроизводствена база и горите във фаза на старост – резервоар на ценни горски генетични ресурси“ бе изнесена от д-р инж. Кирил Ташев – началник на отдел „Стопанисване на горските територии“ в ИАГ.

Представен бе историческият път на горските семеконтролни станции от създаването им до днес, развитието на горската семепроизводствена база и генната банка за съхранение на семена

от горскодървесни и храстови видове и дейността на двете институции.

Директорът на ГСС – София, инж. Мария Беловарска запозна присъстващите със законодателството в областта на опазването на горските репродуктивни материали, а инж. Димитър Жекин – директор на ГСС – Пловдив – с направлението в осъществяването на контрола при стопанисване на горската семепроизводствена база.

В лекцията си „Географските култури в условията на променящ се климат“ доц. д.н. Красимира Петкова от ЛТУ очерта значението, перспективите и потенциала за разширяване на системата от този ценен генетичен ресурс.

С презентацията на проф. д-р Петър Желев от ЛТУ за постиженията, проблемите и перспективите на горските семепроизводствени градини в България приключи лекционната част на работната среща. На последвалата дискусия проф. д-р Милко Милев – зам.-ректор на ЛТУ, изрази мнение, че прогнозираното увеличаване на потреблението на дървесина неминуемо ще доведе до развитие на плантажното лесовъдство, а горското ни стопанство е едва в зората на неговото приложение. Селекционната наука ще изиграе основна роля за повишаването на дела на определени горски култури, които имат висок потенциал за производителност. Така науката ще се окаже и основен фактор за запазване на естествените гори и увеличаване на

защитените територии.

Все по-честите природни нарушения, както и пожарите, ще доведат до нуждата от репродуктивни материали за залесяване с подходящ произход. „Трудът, положен от колегите от науката и практиката преди нас, тепърва ще дава резултати, ако запазим постиженията им и ги използваме“, заяви проф. Милев и призова лесовъдите да подобряват състоянието на насажденията в селекционно отношение с качествен залесителен материал и да ги обогатяват с ценни дървесни видове, чието отглеждане е икономически оправдано.

Инж. Кирил Ташев запозна присъстващите с проекторешения, пряко свързани с работата на служителите в горските семеконтролни станции, а в някои аспекти – и с тази на работещите в регионалните дирекции по горите, в усилията им за запазване на биологичното разнообразие чрез съхраняване на автохтонните горски генетични ресурси в условията на настъпващи климатични промени. Проекторешенията са насочени към предприемане на действия за обявяване на нови базови източници – приоритетно с редки и ценни горскодървесни видове и храсти и на сухоустойчиви произходи от основни местни видове, както и опазване на техните генетични ресурси чрез поддържане на семенни колекции в генната банка и създаване на семепроизводствени градини.

В рамките на юбилейната среща учас-

тниците разгледаха семепроизводствени насаждения и вегетативни градини, създадени под научното ръководство на проф. Божин Богданов.

Сред посетените на терен обекти беше градина от 1975 – 1976 г., в която са използвани материали от 43 клона от 19 произхода. Обектът се явява един от първите успешни опити в страната, а и в света, за присаждане, постигнат с калеми от плюсови дървета на най-ценните произходи на вида бял бор в страната. По мнението на проф. Милко Милев с подобни вегетативни фиданки биха могли да се създават горски плантации за висококачествена дървесина. Той показва на участниците в срещата примери с опити за присаждане в разсадника на УОГС „Г. Ст. Аврамов“ – с. Юндола, и обясни, че според проф. Божин Богданов именно на това място през 1961 г. е станало първото успешно присаждане на обикновен смърч (сн. 1).

Беше разгледана семепроизводствена вегетативна градина от 1973 г., със смърчови присадки с нетрадиционната схема 3x3 м, формирала дървостой с потенциал за плантажно лесовъдство, като резултат от заложен елитен материал и адекватно стопанисване (сн. 2).

Интерес за участниците представляваше и семепроизводствена вегетативна градина, създадена през 1968 г. от проф. Богданов, с калеми, добити от местни майчини плюсови дървета от най-добрите смърчови насаждения, залесена при схема 4x4 метра. В случая зрялата дървесина е с умерено развиващи се пръстени за разлика от текущия прираст при семенен индивид (сн. 3).

ДА ПОМНИМ ИСТОРИЯТА

Горските семеконтролни станции в София и Пловдив са създадени с Постановление на МС № 1171 – 24.09.1951 г. като

поделения на Управлението на горското стопанство при Министерския съвет, за да бъдат предотвратени рискове при използването на некачествен и с неизвестен произход горски репродуктивен материал за провежданите по това време мащабни залесявания. Започва активна работа по организацията на двете специализирани звена, включваща подготовка и обучения на специалисти в областта на изпитване на семена и оценяване на семенни партии от горскодървесни видове и храсти. Създават се семеконтролни лаборатории и се набавят необходимите лабораторни уреди, апарати и инструменти. Изготвен е Български държавен стандарт за методите за лабораторно изпитване на посевните качества на семената от горски дървесни и храстови видове. Поставя се началото на горската семепроизводствена база със заделяне и поставяне под специален режим на стопанисване на първите насаждения, обявени за семенни бази. Селекция се извършва предимно при главните лесообразуващи иглолистни и широколистни видове в държавните гори „Божурица“ – Видинско, „Воден“ – Разградско, „Ормана“ – Ямболско, а за иглолистните видове – „Габра“ – Кюстендилско, Борисовата градина – София, Народен парк „Витоша“.

През 1961 г. са определени и първите насаждения, които да служат за задоволяване на нуждите от посевни материали за полезащитните залесявания и създаването на държавни защитни горски пояси в Добруджа. Подбрани са едни от най-елитните популации от широколистни дървесни видове. През 1966 г. със заповед от Министерството на горите са определени 20 обекта за семенни бази с обща площ около 10 000 хектара. До 1970 г. горската семепроизводствена база достига 17 010.6 хектара. В този период

е създадена Националната комисия по горско семепроизводство, оглавявана от проф. И. Добринов (1965 – 1991). Тя е консултативен орган по горска селекция, генетика и семепроизводство към централното ведомство и активно участие в нея вземат проф. Б. Захариев, проф. Д. Велков, чл.-кор. А. Александров, проф. Б. Богданов, доц. В. Гагов, инж. П. Боджаков, инж. Г. Дойков.

Началото на горското семепроизводство датира от 1924 г., когато са построени семедобивните в Църварица и Борино. След обявяването на горските семеконтролни станции семедобивните работят под тяхно методично ръководство и контрол. В района на ГСС – Пловдив, през 40-те години работи семедобивната станция в Чепеларе, която преработва шишарки, добивани първоначално от Смолянския регион, а впоследствие – и от Източните Родопи. От 1951 г. започва работа и тази в Батак, в която се добиват семена от Средните Родопи. Откритата през 1940 г. семедобивна в Разлог е с най-голям капацитет – 225 т – двойно повече от този на другите две.

През 1967 г. е изградено семехранилище към ГСС – Пловдив, с общ капацитет 15 000 кг, в което се съхраняват семена, добити в станциите в Чепеларе и Батак. Семената се съхраняват дългосрочно и са предназначени за производството на фиданки в разсадниците и за осигуряване на резерв.

В периода 1971 – 1980 г. продължава работата по масова селекция, като се разширява обхватът на горската семепроизводствена база по площ и видов състав чрез включване на високопродуктивни и устойчиви насаждения от интродуцирани видове. Въвежда се регистър на семенните бази, като към края на 1980 г. общата площ на горската семепроизводствена база е 37 334.14 хектара.

Започва усилена работа по индивидуална селекция на плюсови и кандидателитни дървета. До 1980 г. на територията на страната са определени 4788 кандидателитни дървета, които са използвани при обособяването на вегетативните семепроизводствени градини. На територията на ГСС – София, са създадени редица екологични, географски, потомствени и опитни култури с широк кръг от цели и показатели за наблюдение, включително и такива за различията в климата, с обща площ 1029.5 декара. През същия период на територията на ГСС – Пловдив, са създадени 1426 дка географски култури. Със съдействието на специалисти от горските семеконтролни станции, учени от ВЛТИ и Института за гората – БАН, се обособяват първите вегетативни семепроизводствени градини.

В лабораториите на ГСС са въведени правила в съответствие с международните стандарти на ISTA. Освен износ на партиди семена от горски дървесни и храстови видове е извършван и внос на семена от интродуцирани видове – кедри, дугласка и други. Окачествяването на партидите се извършва в горските семеконтролни станции.

През 1971 г. дейността на ГСС – Пловдив, е разширена с откриването на почвена лаборатория за установяване и подобряване на почвеното плодородие чрез пълни физични и химични анализи. Към Станцията в София е причислен декоративен разсадник „Бояна“, в който се произвеждат декоративни фиданки и храсти от над 60 вида, които се използват за озеленяване на столицата. В периода 1981 – 2000 г. под ръководството на инж. Борис Бузов от централното ведомство и на директорите на горските семеконтролни станции са създадени 3231 дка генеративни семепроизводствени градини на популационен принцип от бял и черен бор от най-високопродуктивните и устойчиви популации на тези видове у нас.

Тази методология за изграждане на базови източници е уникална за Европа. Едновременно с това от същия репродуктивен материал има 5481 дка опитни култури в райони на страната, които са потенциални потребители на семена от тези видове. В сила влиза Инструкцията за изграждане, стопанисване и използване на горската семепроизводствена база, подготовка на горски семена, събиране, преработка, запазване и пред-

посевна подготовка, издадена от Комитета по горите през 1992 година.

С участие на учени от ИГ – БАН, и специалисти от ГСС – София, през 1995 г. е пусната в действие семедобивна станция „Предел“ към ДГС – Разлог, с годишна производителност 120 т, която обслужва районите на Рила, Пирин, Осогово и Западни Родопи. Осъвременена е апаратурата в семеконтролните лаборатории. На специалистите се възлагат задачи по контрол на разсадниковото производство и извършваните залесявания в страната.

В края на 2000 г. общата площ на горската семепроизводствена база нараства до 52 127.6 ха, като в нея са включени насаждения от 13 иглолистни и 35 широколистни вида от различни надморски височини.

В периода 2001 – 2020 г. България става член на ЕС, което налага нормативната база в областта на горските репродуктивни материали да бъде променена в съответствие с изискванията на Европейския съюз. Селекционната работа се фокусира върху редките и застрашени видове с европейска значимост. Общата площ на горската семепроизводствена база намалява по редица причини, но остава стабилна и обхваща различни екологични условия и богат набор от видове. Площта на всички базови източници в края на 2020 г. е 32 748 ха и включва 48

дървесни вида, от които 16 иглолистни и 32 широколистни.

Определени са 16 района на произход за производство и търговия на горски репродуктивни материали. Въведен е уеб-базиран електронен регистър на горската семепроизводствена база. Индивидуална селекция е извършена за видовете от род Бряст, обикновена череша, обикновен явор, турска леска, скоруша и други. Със съдействието на научни работници от ЛТУ е обогатена горската семепроизводствена база със създаването на семепроизводствени градини от летен дъб, бяла акация, дребнолистна и сребролистна липа, бял и черен бор, атласки кедър, сребрист смърч, бяла мура и горскоплодни видове. Съвместно с учени от ЛТУ и ИГ – БАН, са създадени географски култури от бук, летен дъб, род Бряст, дугласка и други. В изпълнение на два проекта, финансирани от ЕК по програма LIFE, в ГСС – София, е изградена генна банка за съхранение на семена от горски дървесни и храстови видове, закупено е лабораторно оборудване за извършване на изoenзимен анализ, изградена е автоматизирана линия за производство на контейнерни фиданки, разположена в разсадник „Локорско“, и са възстановени 1400 дка увредени хабитати от екологичната мрежа „Натура 2000“.

Жизнеността на гората е пряко свързана с богатството на генетичния ресурс. България се гордее със съхранените уникални автохтонни популации от иглолистни и широколистни дървесни и храстови видове. Благодарение на изградената горска семепроизводствена база в страната ни са запазени генетични ресурси на едни от най-ценните и устойчиви популации у нас.

Женя СТОИЛОВА
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ

Мерки за справяне с влошеното здравословно състояние на полезащитните горски пояси в Добруджа

• Започна изсичане на шест напълно изсъхнали ясенови полезащитни пояса за последващото им възобновяване

Информационна среща, свързана с влошеното здравословно състояние на полезащитните горски пояси от планински и полски ясен на територията на Държавно ловно стопанство „Балчик“ – Балчик, се проведе на 23 септември. Срещата беше организирана от Североизточното държавно предприятие – Шумен, и ДЛС „Балчик“. Целта бе да се информира обществеността за значимостта на предстоящите мероприятия и да бъдат обсъдени възможните действия по възстановяване на увредените пояси. На събитието присъстваха представители на Изпълнителната агенция по горите, Регионалната дирекция по горите и Лесозащитната станция във Варна, Института за гората – БАН, Лесотехническият университет, Североизточното и Югозападното държавно предприятие, ДЛС „Балчик“, Държавните горски стопанства в Добрич и Генерал Тошево, Областната дирекция по безопасност на храните – Варна, Областната дирекция „Земеделие“ – Добрич, Добруджанския земеделски институт – Генерал Тошево, представители на регионални и национални медии и изявени лесовъди на частна практика. За участие бяха поканени и представители на Регионалната инспекция по околната среда и водите, местни арендатори, кметове и жители на населените места.

Полезащитните горски пояси в Добруджа са създадени в началото на 50-те години на XX век и са публична държавна собственост съгласно Закона за горите. Освен със защитните си функции те съдействат и за по-правилното разпределение на снежната покривка върху защитените полета и служат за ограничаване на разрушителната сила на водната и ветровата ерозия. Способността им да намаляват силата на преобладаващите ветрове и да смекчават изсушаващото въздействие на характерните за района суховеи води до подобряване на микроклимата на съседните земеделски земи. Растителността в поясите има филтриращо (поглъщат отровни газове) и биохимично действие (отделят фитонциди). Ролята на полезащитните горски пояси, екологичните предпоставки за създаването им и значението им за повишените добиви от селскостопанските култури са обект на проучване на Института за гората – БАН, ЛЗС – Варна, и Добруджанския земеделски институт в Генерал Тошево. От пролетта на 2020 г. досега на повече от 2000 дка ясенови пояси в района на Добруджа се наблюдава суховършия и преждевременно опадане на листната маса, като на места то достига до 80 % от короните на дърветата. В останалата част се забелязва покафеняване на листата и листните дръжки и увяхване на младите леторасли. Периодично лесовъди от ДЛС

„Балчик“, експерти от ЛЗС и РДГ във Варна и ИАГ съвместно с учени от Института за гората провеждат наблюдения и събират биологичен материал за изследване и установяване на причината за влошаване на здравословното състояние на полезащитните пояси. Извършените през последните две години мониторинг и анализи показват без съмнение интензивно влошаващото се положение на ясените в полезащитните пояси на Добруджа и разкриват биотичните фактори, които влияят върху здравословното състояние на насажденията. Установен е гъбният патоген *purpureum* (Tul.) Pat. (Pucciniomycetes: Helicobasidiaceae), който причинява виолетово оцветяване на флоема и повърхностната част на беловината. От вредната ентомофауна са открити стъблените насекоми видове *Hylesinus fraxini* (Panzer), *Hylesinus crenatus* (Fabricius) (Coleoptera: Curculionidae, Scolytinae) и листоповреждащата и галообразуваща муха *Dasineura acrophila* (Winnertz) (Diptera: Cecidomyiidae). Наред с добре познатите стъблени и галообразуващи насекоми има предположения за наличие на високотрулентен гъбен патоген, което може да се докаже чрез плодните тела на съвършения стадий, видими през октомври – ноември. Преди години са направени редица проучвания и анализи, свързани със здравословното състояние на полезащитните пояси (Златанов, 1953, 1956, 1962; Роснев

и Петков, 1994; ЛЗС – Варна, и ИГ – БАН, 2002, 2005; ОСБГДВ – Свищов, и ОСДГ – Бургас, 2008). Те показват влиянието на количеството летни и зимни валежи, които обезпечават нормалното влагозапасяване и физиологичната активност на растителността, както и на максималните температури през активния вегетационен период (юли, август и септември), когато е налице влажностен дефицит. Сериозни повреди нанасят и поледиците, които са често явление в района. Физиологичното отслабване на ясените дървета е в резултат на продължилото над 10 години засушаване, което е причина за последващото заразяване с фитопатогенни гъби и каламитети от насекоми (Роснев и Петков, 1994 г.). Засушливите периоди през 1999 – 2001 г. са довели до бързо и силно влошаване на дъбовите пояси през 2002 година. Недостатъчната влага е била постоянен проблем за района и заедно с увеличената транспирация са предпоставка за физиологичен стрес в растенията. В резултат церовите дървета заболяват от фитопатогенни гъби, появяват се суховършия и съхнене на цели дървета. В най-лошо състояние са чистите церови пояси без подлесна и храстова растителност с продухваема конструкция. В много лошо състояние са смесените пояси от цер с акация или ясен, като за вероятна причина е изразена несъвместимостта между тези дървесни видове (ЛЗС – Варна, и ИГ – БАН, 2002). През 2005 г. (сп. „Гора“, бр. 3) ЛЗС – Варна, излага становище, че изкуствено създадените насаждения в полезащитните горски пояси, според състава и схематичното им състояние, последователно навлизат в период на зрялост и стареене. Преобладаващата част от полезащитните горски пояси в Добруджа сега са на възраст над 75 години. В резултат жизненият им потенциал спада рязко и при наличие на неблагоприятни климатични фактори (континентализация и остепяване на климата), биотично и антропогенно въздействие дърветата „не могат да преодолеят стресовия спад на своята жизнестойност и загиват“. В сборника с документи и материали „125 години управление на горите във Варненския регион“ (2005) се споменава за изоставане в извеждането на предвидените отглед-

ни и главни сечи поради ограничените средства за лесокултурни мероприятия. Естественото самоизреждане на поясите нарушава тяхната ветрозащитна и екологична ефективност. Условието налага диференцирано стопанисване на поясите според здравословното състояние и възрастта на главния дървесен вид, като се извършват редовно отгледни сечи, а турнусът на сеч се актуализира до най-много 55 години със занижаване при влошаване на здравословното състояние на дървостоя (Калмуков и Миков, 2008).

През 2008 г. учени и експерти от ИГ – БАН, и ЛЗС – Варна, описват причините за влошеното състояние на полезащитните горски пояси – избор на главен дървесен вид; липса на своевременно и системно провеждане на отгледни сечи, в резултат на което видовете са потиснати, а ефективността им е занижена поради липса на продухваемост; използване на несъвместими в биологично отношение главни и съпътстващи видове и прекалено насищане със спътници и храсти. Още тогава авторите са изразили становище, че е необходимо да се разработи Национална програма за стопанисване на поясите или управлението им да се включи като раздел в Националната програма за стопанисването на горите.

На тази основа и във връзка с проект „Възстановяване на структурата и подобряване на функционалността на системата от защитни горски пояси в района на община Шабла, България“ през 2010 г. е създаден пилотен модел за подобряване на устойчивостта, структурата и ефективността на полезащитните системи. С него са прецизирани дървесните видове в главните и второстепенните пояси (по-устойчиви бързорастящи и дълговечни видове), разработени са специфични лесовъдски практики за подобряване на продухваемостта (специализирано кастрене, изсичане на храсти, редуциране на издънки и др.). Необходимо е получените резултати да се имат предвид при предстоящото подновяване на поясите.

При провеждане на горската инвентаризация и планиране на територията на ДГС в Генерал Тошево и Добрич, и ДЛС „Каракуз“ през 2014 г. е установено наличие на здравословни проблеми в полезащитните горски пояси, дължащи се на увеличената възраст на дървостоя, допуснатите грешки при стопанисването, влошаването на санитарното състояние на някои дървесни видове, конфликтите със собствениците на земеделски земи, граничещи с пояси, недоброто опазване по места и други. През 2014 г. са издадени указания за тяхното стопанисване като мелиоративно съоръжение с национално значение. С издаването на тези указания Изпълнителната агенция по горите набляга на спе-

цифичните функции на поясите, тяхното агротехническо и екологично значение, които налагат специфично стопанисване, изцяло подчинено на целите, заложили при създаването им. Тези указания са отразени частично и в нормативната уредба на страната – Закона за горите и Наредба № 8 за сечите в горите.

През 2018 г. на работна среща по европейската научна програма COST, свързана с международното сътрудничество за изследвания на екосистемните услуги (PESFORW - Action CA15206), е представено значението, перспективите и проблемите в стопанисването на системата от полезащитни горски пояси на територията на област Добрич. Наред с климатичните промени се подчертава и необходимостта от своевременно и регулярно провеждане на отгледни и технически сечи, изсичане на подлеса и храстите и кастрене на короните на крайните редове, което да подобри микроклимата, така че поясът да не допуска снегонавяване и ветрова ерозия.

Днес на територията на СИДП има около 4000 км полезащитни пояси, от които 42 % са в ДЛС „Балчик“. Площта на поясите с преобладаващо участие на ясен на територията на Ловното стопанство е около 316 хектара. Поради здравословни проблеми преди 20 – 30 години поясите с американски ясен са изсечени и залесени, а малка част са оставени за издънково стопанисване. Мониторинг на наблюдаваното съхнене от началото на 2020 г. показва, че около 10 % от тях са силно увредени, а около 80 % – средно увредени. Съгласно Наредба № 8 за сечите в България (2015) полезащитните горски пояси са определени като технически съоръжения. Стопанисването им се извършва чрез провеждане на технически сечи и кастрене на крайните им редове. Сечи се водят, когато състоянието на поясите е лошо, т.е. не изпълняват предназначението си, вследствие на престарялост на дървостоя, пожари, абиотични и биотични въздействия, ако главният или главните видове липсват или са под 50 на сто участие в състава, когато здравословното състояние е лошо (наблюдава се обезлистване над 60 %, оцветяването на короната и стъблото е над 60 %, суховършии над 30 % с признаци на загиване, преобладаващата конструкция е напълно нарушена под 35 %). От 2020 г. се допуска частично или цялостно изсичане на пояси с преобладаващ дървесен вид от ясен с издънков произход на възраст над 30 години. Необходимо е да се прецизира дали сечите ще са технически, или санитарни предвид причината за провеждането им. На срещата през септември в Балчик освен здравословните проблеми, водещи до необратимо изсъхване на полезащитните

пояси – с участие в състава на планински, полски и американски ясен, бяха представени и възможностите за своевременно им изкуствено възобновяване след провеждане на санитарни сечи. Присъстващите дадоха предложения и се обосноваха с факти, с които лесовъдската колегия би могла да се съобрази при последващите си действия:

- Необходимо е да се извърши обстоен анализ на получените доклади от ежегодния мониторинг за здравословното състояние на поясите.

- Да се направи картиране на територията и изработване на различни сценарии на бъдещата растителност според климатичните условия и конкретния петрографски състав.

- Да се използват подходящи дървесни видове за възобновяване на поясите – цер, червен дъб, явор, липа и гледичия, с препоръки за експериментирание с нови, сухоустойчиви видове.

- Да се направят постъпки за изключване на полезащитните пояси от сертифицираните територии, тъй като те не са създадени с цел добив на дървесина, като по този начин ще се увеличи изборът на видове за залесяване и технологии за борба с тревната растителност в младите култури.

- Препоръчително е сечта да не започва в периода от средата на април до края на юли, когато в поясите се наблюдават гнездящи птици.

- Да се прецизира нормативната уредба за стопанисването на полезащитните горски пояси.

- Полезащитните горски пояси да се включат като част от агролесовъдските системи в директните плащания към Фонд „Земеделие“, тъй като те са ключови за запазване на производителността на земеделските площи. По този начин се решават и проблемите с грешно отразените в кадастралната карта полезащитни горски пояси.

- Да се потърси инструмент за финансиране на неизбежните залесителни дейности за възстановяване на изсъхналите пояси.

В края на октомври започна изсичането на шест напълно изсъхнали ясенови полезащитни пояси на територията на ДЛС „Балчик“, които предстои да бъдат възобновени чрез залесяване с устойчиви на климатичните промени дървесни видове. Разработването на Национален план за възстановяване и стопанисване на полезащитните горски пояси става все по-належащо предвид националното им значение.

Д-р инж. Петя МАТЕВА –
главен експерт в ИАГ,
инж. Мария КИРИЛОВА –
директор на ЛЗС – Варна

Преобразена земя от поколения лесовъди

Колективът на ДГС - Радомир, с директор инж. Веселин Владов (в средата), зам.- директор инж. Кристиан Владимиров (вдясно) и гл. счетоводител Елза Хаджийска (вляво)

ДГС – Радомир, е териториално поделение на Югозападното държавно предприятие в Благоевград. Заема площ от 25 283.1 ха, от които държавният горски фонд е 16 260 ха, а общинският – 5038.2 хектара. 68 на сто от залесената площ е сестествени насаждения предимно от издънков произход с основни видове блаугун, цер, зимен дъб, бук, габър. 34 на сто са култури основно от иглолистните видове черен и бял бор, а 4 на сто от нея са от широколистни – ясен, акация, липа, тополи, червен дъб.

Средногодишното ползване е около 30 500 куб. метра.

В Стопанството работят 29 лесовъди и специалисти.

Когато разказваме за историята на лесничейство или горско стопанство, на водещо място извеждаме ръководителите. Именно те са били и ще бъдат основният фактор за просперитета или падението на дадена стопанска единица. За горската територия на Радомир от създаването на горската служба през 1901 г. със свой принос са 41 ръководители. Повечето от тях са се застоявали по година-две. До 1944 г. са били 19, след това са 22. Сред тези имена се открояват няколко, които са оставили ясен знак след себе си. Георги Купенов – поставил основите на лесничейската служба в Радомирския край, Юлиус Милде – един от създателите на Борисовата градина в София през 1890 г., първият директор на Горското училище в Чамкория от

1896 г., човек с изключителен принос за горите и образованието в следосвободенска България, ръководи и „повдига“ от 1918 г. дейността и образованието на колектива на Лесничейството в Радомир. След него няколко години тук е друг известен за времето си лесовъд – Найден Шойлеков. През 1939 г. идва Гани Боянов, който за 5 години овладява унищожителните пороци край селата Жедна, Прибой, Светля. Подтиква и организира масови залесявания край селата Долни Раковец, Извор, Жедна, Касилак. Шафетата за борба с ерозията и преобразяването на голини и долини, и най-вече на масива Голо бърдо, поемат и предават редица ръководители, сред които са Йордан Петков, Александър Марков, Нако Након, Кирил Церовски, Станой Михайлов, Иван

Шарков – емблематична фигура и за Пернишкия горскотехнически участък, който ръководи 22 години.

От 1983 г. до тази юбилейна 120-годишнина съдбата на Горското стопанство в Радомир се свързва основно с двама лесовъди – инж. Найден Димитров, който с малко прекъсване заради работа в Коми ръководи Стопанството до 1999 г., след което е управител на фирма „Кракралес“, и инж. Веселин Владов – негов достоен наследник до днес. Убеден съм, че един кадърен ръководител колкото по-дълго време отдава знанията и уменията си за поверената му служба или предприятие, толкова по-дълготрайни са неговите дела.

120 години от отминаващото време, сравнено с растежа на гората, е недалечно минало, но сравнено с градивния трудов път на отделната личност е „безкрайно“ много време. Време, през което десетки, стотици, вероятно и хиляди горски специалисти и работници, жителите на градовете и села са преобразявали ден след ден измъчени от пороци и природни стихии планинска гръд или хълмист скат, бряг на река или язовирен склон.

От това недалечно минало за гората през нея са преминали няколко човешки поколения. Не само в пре-

Част от стотиците противо-ерозионни съоръжения, промени-ли завинаги Радомирския край

носен, а и в буквален смисъл. В Лесопарка край Радомир и до днес извисява снага залесената през 1899 г. иглолистна гора от изявения наш лесовъд Васил Попов.

Когато говорим за годишнината на Държавното горско стопанство в Радомир, трябва да споменем и инж. Цветанка Милошева, дългогодишен служител и летописец на неговата история. История, която се отличава с такава многостранна дейност без аналог в страната.

Укротяването на пороите и възстановяването на обезлесените терени започва активно през 1936 г. с построяването на първите баражи, като до края на XX в. са създадени над 4350 м³ едроразмерни противо-ерозионни съоръжения и са залесени над 230 000 дка нови гори, с което ерозията в този край на България е овладяна.

При залесяване и укрепяване на изявирен водосбор радомирските лесовъди проявяват висок професионализъм и прецизност. За столетия на-

Черноборовите дървета, залесени през 1899 г. от Васил Попов

пред е гарантирана дълговечността на яз. „Студена“ и предпазването му от затлачване. Неслучайно в района през 1969 г. е поставена и паметната плоча за 10-милионния декар нови гори в България. Дотогава във водосбора за по-малко от 18 години са залесени над 20 000 дка и са изградени над 1450 м³ баражи и каменни прагове и близо 2000 м² клейонажи и задръствания.

По своята значимост превръщането на Голо бърдо от каменна пустиня в зелен оазис е сред постиженията, които надхвърлят рамките на региона. Обектът става и национален, когато през 1977 и 1978 г. тук се организират национални младежки бригади. След откриване на Секцията по укрепяване на пороищата и залесяване в Радомир през 1942 г. започват активни залесявания от ученици и войници по голите склонове. През 1964 г. се изготвя специализиран проект с площ 30 594 дка, върху които да се проведат противоерозионни залесителни дейности. Голо бърдо се преобразява.

А залесяването на табаните, образувани от възледобивната дейност в региона, е епохално събитие с траен международен отзвук. В началото на XX в. градчето Перник се е сви-ло сред огромни, достигащи десетки

метри, хълмове-насипища, образувани след дългогодишна възледобивна дейност. Пейзажът е потискащ – грамадни пустинни площи обгръщат къщите на градчето. През 50-те години на века Горското стопанство започва битката с насипите. На помощ идва науката в лицето на Института за гората и Висшия лесотехнически институт. През следващите 30 години Перник се превръща в един от най-зелените градове. Над 5300 дка са залесените със специален подбор дървесни и храстови видове.

Не е шаблон, ако кажем, че всичко сторено от предшествениците задължава днешните стопани да го опазват и множат. Дали се справят?

Залесяванията продължават и през новия XXI в., като до юбилейната 2021 г. включително са създадени 3444 дка нови насаждения. Приоритетно се работи в освободените от пожари терени – значителни през първото десетилетие, и площите, почистени след съхненето на белия бор, през последните 10 години. Докато при пожарите искрата са засушаването и екстремните горещини, за съхненето трябва да отбележим, че това е очакван и естествен процес при някои дървесни видове, залесявани върху нелесопригодни терени. Те са залесени, за да предпазят земята от отмиване и ерозия, и сега, след 50 или 60 години, завършват както преназначението си, така и своя жизнен път. А на вече спасената земя се появяват фиданки от местните дървесни видове.

Отглеждането на младите насаждения през последните десетилетия е основната задача на радомирските лесовъди. Това са годините, през които стотиците хиляди декари новозалесени гори буйно въздигат снага. При растежа на младата гора трябва да ѝ се осигурява светлина и простор между дърветата. До крайната фаза на окончателната сеч. И след това отново залесяване, отглеждане, отсичане. Затова казваме, че лесовъдската професия е непреходна. Затова и приемствеността между поколенията е от изключително значение. В това отношение лесовъдите, работили и работещи в Радомир, са за пример, както и за успешна дейност, сплотен колектив и реални положителни резултати.

Борис ГОСПОДИНОВ

Това вече не е „голо бърдо“, а горист планински масив

Стратегията за горите на Европейския съюз 2021 – 2030

ОСНОВИ НА СТРАТЕГИЯТА

Доц. д-р Георги КОСТОВ –
Лесотехнически университет

Третото хилядолетие след Христа започна в условията на безпрецедентен натиск върху природните екосистеми от човека. Горите – последно убежище на дивата природа на сушата, намаляват по площ на всички континенти, включително и в Европа. Министерската конференция на формата Forest Europe (вж. сп. „Гора“, бр.10/2020) през 1998 г. за първи път поставя пред правителствата на страните, въввлечени в процеса (вкл. България), общи, паневропейски критерии и индикатори за устойчиво управление на горите, като се отчитат техните икономически, социални и екологични функции. Анализите и посланията на експертите към лидерите на Европа при следващите министерски конференции довеждат до разширяване на разбирането за необходимостта от най-широкообхватно въвеждане на многофункционално, балансирано управление на горите, основано на общи политики и правнообвързващи документи. Постепенно фокусът се измества от материалните услуги от горите, като основа на горската индустрия и важен стълб на биоенергетиката, към комплексното им значение за водите, биоразнообразието и смекчаване на климатичните промени. Макар че в Договора за функционирането на ЕС не се предвиждат специфични разпоредби за политика на ЕС в областта на горите, изготвянето и приемането на Стратегия за горите на Европейския съюз (публикувана през 2013 г.) цели поставянето на ред в сложната и разпокъсана среда на нарастващ брой на свързани с горите политики върху платформата на устойчивото управление на горите (SFM). Стратегията е обединяващ документ на широк кръг от виждания, традиции и практики за управление на горите за постигане на цели от обща полза без правнообвързващи, принудителни разпоредби. Затова Стратегията за горите, както и други подобни документи на ЕС, се считат за „меки политически инструменти“. Тяхното прилагане се реализира доброволно, но се подкрепя от

допълнителни решения на Европейската комисия или Европейския парламент, които в редица случаи са задължителни за страните членки (напр. Регламента за строителните продукти, Директивата за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и др.). Политиката на отделните държави за изпълнение на целите и задачите на Стратегията изглежда в голяма степен цивилизационен избор, но ЕК винаги я подкрепя чрез различни финансови механизми – например чрез мерките по ПРСР, тематиката по научните програми на ЕС.

Новата Стратегия за горите на ЕС – 2030, която бе публикувана в средата на годината, се основава на редица нови данни, анализи и документи, подчинени или в съответствие са т.нар. Зелен пакт (Зелена сделка) от 2019 година. Извън политическия контекст на поставените дългосрочни цели в областта на климата и околната среда Стратегията за горите – 2030, се базира в огромна степен на материалите, представени в два специализирани документа:

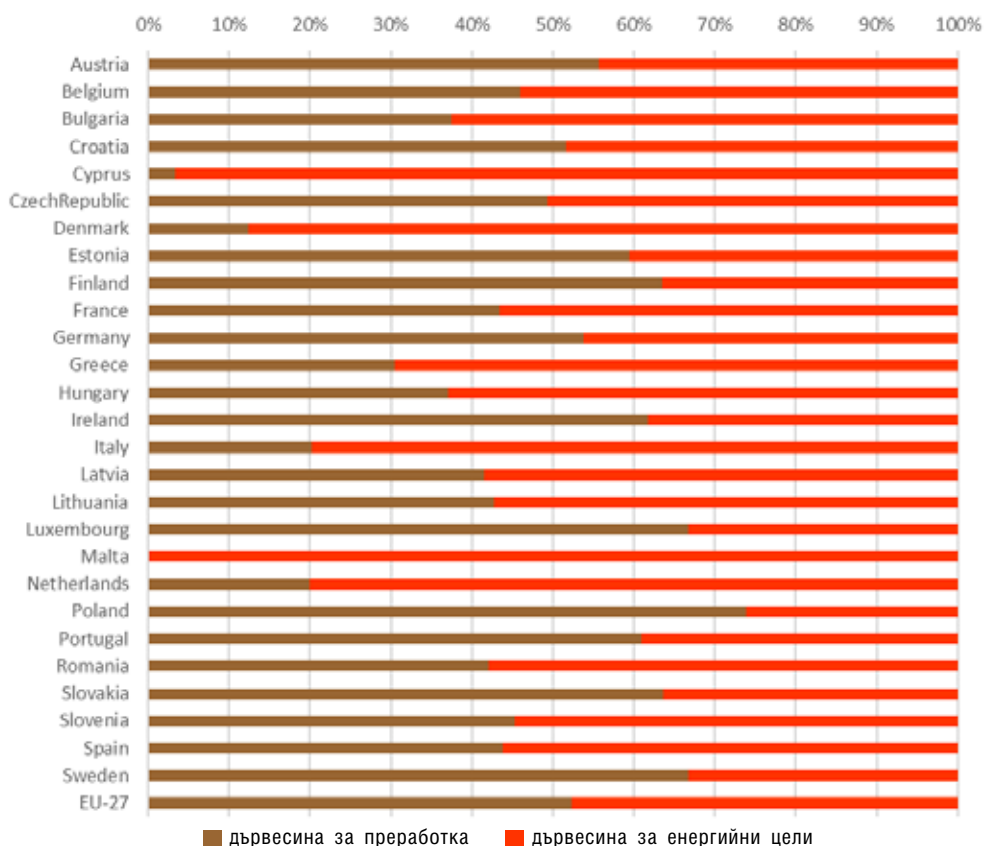
1. Доклад на Европейската комисия до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно изпълнението на Стратегията на ЕС за горите 2013 – 2020 (COM (2018) 811 final).
2. Консултации и база за доказателства на заинтересованите страни. Комуникация от Европейската комисия към Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно Нова стратегия на ЕС за горите до 2030 г. (COM (2021) 572 final – SWD (2021) 651 final).

Първият документ е вид междинен отчет на степента на изпълнение на Стратегията за горите на ЕС от 2013 г., с цялостно наименование „Нова стратегия на ЕС за горите: за горите и сектора на горското стопанство“. Отчетен е напредъкът и все още нерешените въпроси в осемте приоритетни области, залегнали в основния документ. Докладва се изпълнение на т.нар. пътна карта за постигане на задачите: „Около 30 % са изпълнени изцяло, а някои – частично; 45 % са текущи дейности. Около 10 % от дейностите все още не

са започнали, а няколко са забавени“. Напредъкът по приоритетните области може да се обобщи:

1. *Подкрепа за нашите селски и градски общности* – основен инструмент е Общата селскостопанска политика, като 24 държави са предвидили разходи в размер на 9.2 млрд. евро, насочени основно към частни стопани. За публични територии 4 страни са решили свои проблеми в горското стопанство чрез нотификация на държавна помощ (напр. няколко провинции в Германия). В това отношение България отстъпва на всички останали в ЕС, най-вече поради публичния характер на огромна част от нашите горски територии. Резултатите от текущата оценка на правилата за държавна помощ за периода 2014 – 2020 г. ще бъдат използвани в преразглеждането на насоките за държавна помощ, което трябва да се използва от българската страна през новия програмен период на ОСП.

2. *Насърчаване на конкурентоспособността и устойчивостта на отраслите на ЕС, свързани с горското стопанство, на биоенергията и на екологичната икономика в по-широк аспект* – основен обект на наблюдение е цялостният горски сектор. Докладва се, че през 2015 г. разширените вериги на стойността на отраслите на ЕС, свързани с горското стопанство, подкрепиха 3.6 млн. работни места с оборот от 640 млрд. евро (добавена стойност 200 млрд. евро) в екологичната икономика, като замениха материалите от изкопаеми източници. Не се постигат достатъчно успехи за включване към SFM на държави от най-чувствителните на обезлесяване региони на света. Отчита се напредък в уточняването на критериите относно енергията от възобновяеми източници, като се включват нови критерии за устойчивост към горската биомаса, използвана за производство на биоенергия. Тези критерии в голяма степен са непазарни, доколкото не ограничават ползването на дървесина за енергия от населението, но ограничават промишлените инвестиции, които по правило са по-енергоефективни. На *фигура 1* са посочени данни за дела на ползваната за енергия дървесина от общия добив по страни и цялостно за ЕС.

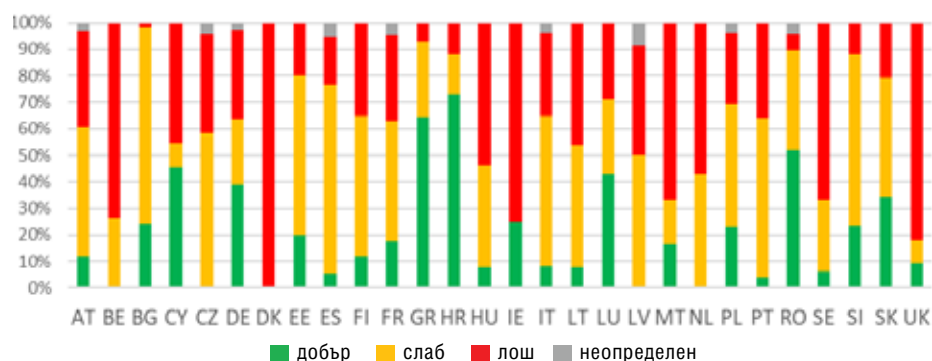
Фиг. 1. Разпределение на добитата обла дървесина от горите на държавите в ЕС за преработка и за енергийни цели в % (Източник: COM (2021) 572 final)

Очевидно е, че този дял е все още твърде висок (над 50 %) за по-голямата част от страните от Южна и Централна Европа, а средно за ЕС е 48 %. Този висок дял на добитата биомаса за енергия от горите на Европа кореспондира със средните в световен мащаб, които са 49 %.

3. *Горите в контекста на изменението на климата* – наличните инструменти на политиката на ЕС гарантират приноса на горите за смекчаването (Регламент относно земеползването, промените в земеползването и горското стопанство (ЗПЗГС) и адаптирането към изменението на климата (Стратегия на ЕС за адаптация). Що се отнася до адаптирането към изменението на климата, 25 държави членки са въвели национални или секторни стратегии за адаптиране, вкл. България. С финансова и институционална подкрепа на ЕС се развиват Координационният център за реагиране при извънредни ситуации (ERCC) и Европейската информационна система за горски пожари (EFFIS). За борба с пожарите се поставя акцент върху предотвратяването и подготвеността на страните членки, като нашата страна отчита значими положителни стъпки в посока взаимодействие между адаптирането и гражданската защита (напр. Наредба за условията и реда за защита

на горските територии от пожари).

4. *Опазване на горите и подобряване на екосистемните услуги* – основни инструменти за това са плановите за управление и механизмите за оценка на екосистемните услуги. Отчита се, че освен методика за картографиране и количествена оценка няма разработен общ механизъм за обективно установяване на екосистемните ползи от тях, независимо от косвените данни за положителното влияние на устойчивото управление върху водите. Според данните на ЕК предоставените екосистемни услуги от горите в ЕС са на стойност над 170 млн. евро за година, а реално

Фиг. 2. Консервационен статус (добър, слаб, лош, неопределен) на горите в „Натура 2000“ за държавите членки на ЕС (Източник: COM (2021) 572 final)

платените са под 40 млн. евро. Известно е, че у нас изготвянето на Наредба по глава 17, чл. 249 от ЗГ се изгуби във времето поради липсата на научен и административен капацитет, като страната пропусна възможността да бъде между водещите в това отношение държави в Европа. Друг важен елемент за опазването на горите е опазването на биоразнообразието чрез екологичната мрежа „Натура 2000“. Заключениеята в докладите относно опазването на горските местообитания и видове показват, че към момента няма подобрение. Това се потвърждава и от данните на документа COM (2021) 572 final (фиг. 2).

България е една от малкото държави, в които почти липсват гори с консервационен статус от най-ниска степен на горите в „Натура 2000“, чието състояние на опазване се определя от четири параметъра (състояние на местообитанието, обхват на разпространение, покрита площ, бъдещи перспективи) и се счита за благоприятно само когато всички те

са благоприятни или три благоприятни и един неизвестен. По-добри резултати от нас докладват Хърватия, Румъния и Франция, а най-лоши – Дания и Великобритания (преди Брекзит).

5. *Какво представляват нашите гори и как се променят те* – основна задача на досегашната Стратегия е създаване на обща информационна система за горите на ЕС (FISE), основана на хармонизирана методика при набирането на информация. Такава все още е далеч от завършване за голяма част от Европа, като България е длъжник в това отношение с неизпълнението на ангажмента, посочен в ЗГ, относно национална горска инвентаризация.

6. *Ново и иновативно горско стопан-*

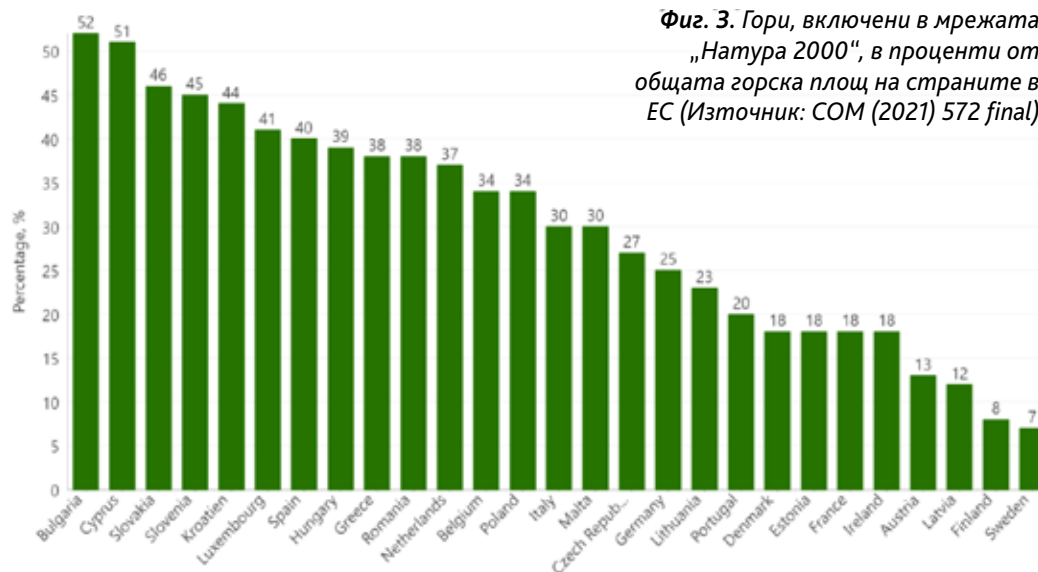
ство и продукти с висока добавена стойност – инструмент за решаване на подобна задача са научните програми на ЕС – „Седма рамкова програма“ и „Хоризонт“. Участието на български учени в проекти за горите е сведено до единично, което е лош атестат за нивото на потенциалните иновации в горското стопанство на страната. Шансовете на страни като нашата са свързани с ползване на мрежата за свободно разпространяване на резултатите от завършените проекти.

7. Съвместна работа за съгласувано управление и по-добро разбиране на нашите гори

– главен инструмент за изпълнение е комуникацията, координацията и сътрудничеството между всички заинтересовани в сектор гори. На пан-европейско ниво планът за създаване на мрежа на европейските горски служби все още не е осъществен. Резултатите от проучването на Евробарометър от 2015 г. относно публичното възприемане на ползите от горите сочат нуждата от по-добра комуникация за значението на устойчиво управляваните гори. У нас изработването на областни планове за развитие на горските територии необосновано се забавя, а пилотните проекти са оставени без необходимия мониторинг и надграждане. В този смисъл актуалните противоречия между действащите лица в системата на горското стопанство и редица обществени организации са последица от неизпълнението на изискванията на чл. 9 от ЗГ.

8. *Горите от глобална гледна точка* – инструмент на ЕС за въвеждане на устойчивото управление на горите в световен мащаб са различни международни инициативи (напр. Forest Europe), правнообвързващи регламенти (напр. FLEGT), прилагането на стандарти за сертификация и други. Още в Стратегията (2013) се проявява стремеж ЕС да бъде глобален лидер за „добрия пример на устойчиво управление“, като се търсят доброволни споразумения с отделни страни, осигуряващи продукти и изделия с горски произход. У нас усилията в подобряване на управлението на публичните гори доведоха до безпрецедентно увеличаване на дела на сертифицираните гори, достигаш почти 60 % от всички.

Вторият документ представя резултати

Фиг. 3. Гори, включени в мрежата „Натура 2000“, в проценти от общата горска площ на страните в ЕС (Източник: COM (2021) 572 final)

от консултациите на Европейската комисията със заинтересованите страни и наличната статистическа информация в рамките на ЕС относно горите и свързаните сектори. Представени са значителни по обем данни, чието обективно тълкуване изисква повече време от предоставеното от Комисията. Ето защо и тук са представени само някои традиционни за горската статистика данни.

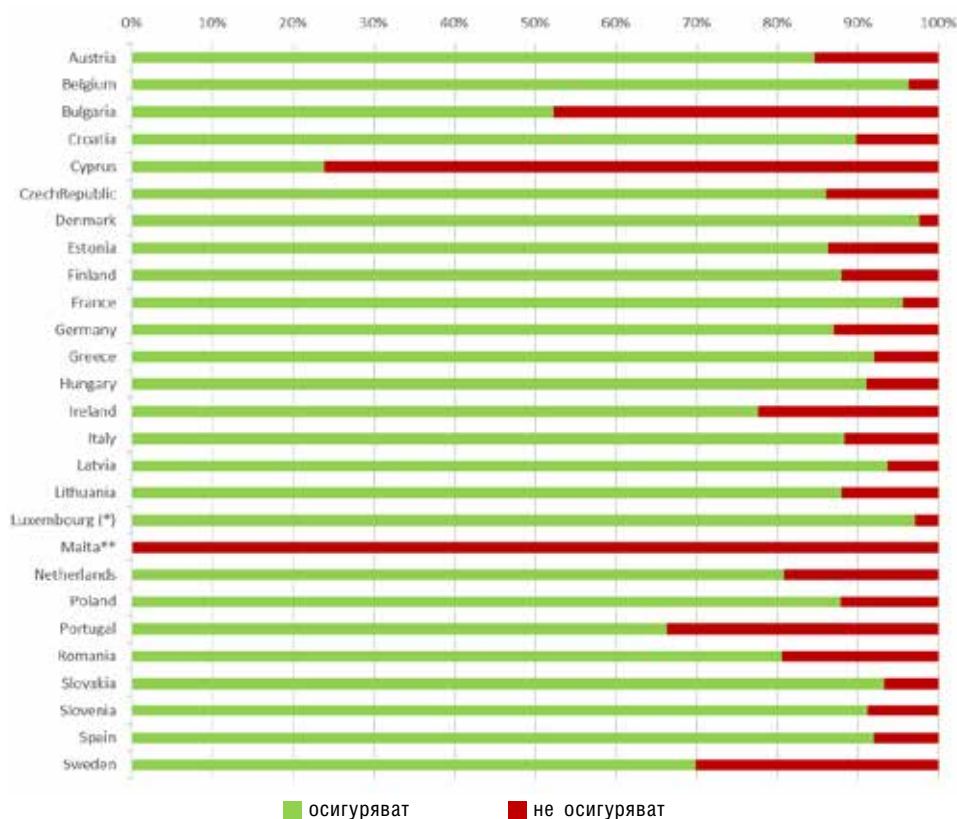
Опазването на биоразнообразието, което е първостепенна цел на екологичната мрежа „Натура 2000“, се реализира в огромна степен в горите, когато говорим за сухоземни екосистеми. *Фигура 3* илюстрира дела на „заделените“ за целта горски площи в страните членки. Прави впечатление значително по-високият среден дял на новите държави, приети в ЕС (бивши източноевропейски страни), в сравнение с тези на основателите на Съюза. Това се обяснява с наличието на по-голям дял на публични (държавни и общински) гори в тях. Нашата страна е лидер с официално над 52 % гори в „Натура 2000“, като абсолютната им площ е по-голяма от териториите на горите в „Натура 2000“ на държави със силно развит горски сектор като Швеция, Финландия, Австрия, Чехия, Литва, Латвия, Естония. В голяма степен това е признание за добро управление на горите у нас през годините, но и повод за отстояване на допълнителни субсидии за бъдещо „добро управление“.

Първичните и старите гори (за които все още има спорове какво да бъде общоприемливото определение) представляват под 3 % от общата горска площ на ЕС. Около 90 % от докладваните първични и стари гори в ЕС се намират в Швеция, България, Финландия

и Румъния. Картографираната площ от първични и стари гори в ЕС е приблизително 1.35 млн. ха, но има изразен дефицит на картографиране, оценен на около 4.4 млн. хектара. Около 93 % от картографираните първични и стари гори са част от мрежата „Натура 2000“, а 87 % са строго защитени.

Най-голям дял разновъзрастни горски насаждения докладват Испания, Хърватия, Австрия и Италия, докато България не съобщава за наличие на разновъзрастни насаждения, което подсказва за системен проблем в инвентаризацията. Делът на зрелите насаждения е сравнително висок (над 20 %) в Латвия, Португалия, Чехия, Германия, Холандия, Дания, но странно там не са установени значителни площи с първични и стари гори. България докладва около 18 % насаждения във фаза на зрялост, а Румъния не предоставя данни. Като цяло в Европа доминират средновъзрастни и дозряващи, едновъзрастни горски насаждения, които заемат около 40 % от горската площ. Това предопределя производство на относително дребно-размерна обла дървесина, която ще се добива чрез отгледните сечи.

Нарастващите запаси от дървен материал в горите на ЕС-27 са се увеличили с 43 % през периода 1990 – 2019 година. Най-голямото увеличаване се оценява за Дания, Испания, България и Полша (> 80 % за всяка), докато в другия край на спектъра се оценява по-малко увеличаване за Швеция и Гърция (с < 20 %). Нито една от страните от ЕС не отчита намаляване на нарастващите запаси от дървен материал през 2019 г. в сравнение с 1990 година. Това означава, че в страните с увеличаване на запасите

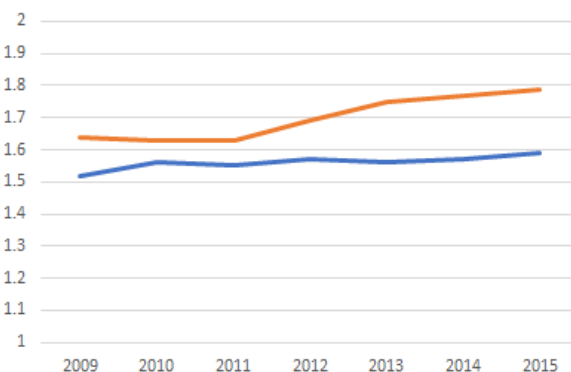

Фиг. 4. Относителен дял в % на горските територии, които осигуряват снабдяване с дървесина в страните членки на ЕС през 2020 г. (Източник: COM (2021) 572 final)

(като нашата) ползването е значително под прираста, а в тези с по-слабо увеличаване то е устойчиво, но в рамките на прираста. Вероятно една от причините за ниското ползване спрямо запаса у нас се дължи на докладваните близо 47 % площи от горите, които не са подходящи за добив на дървесина (фиг. 4). Предполагам, че последното е изненада за повечето експерти в страната и силно противостои на становищата за поголовно изсичане на горите ни напоследък.

Естествените нарушения, последвани от принудителни сечи, са се увеличили през разглеждания период от 10.7 % през 2014 г. на 22.8 % през 2018 г. от данните на 17 държави членки. Тези сечи варират значително в различните страни и се смятат за резултат от климатичните промени, но и на доминацията на едновъзрастното стопанисване.

В Стратегия – 2013, се подчертава нуждата дървесината да не бъде изхвърляна след първото ѝ ползване. Каскадният фактор представлява многократно използване на дървесна биомаса в

Фиг. 5. Каскаден фактор на ползване на дървесината в страните от ЕС (Източник: COM (2021) 572 final)

различни сектори първо като трупи, а след това като странични промишлени продукти или възстановени ресурси след консумация. Колкото по-висок е каскадният фактор, толкова по-често се използват странични продукти и рециклирана дървесна биомаса. Когато се използва само първично дърво, коефициентът на каскада е равен на 1.0. Той се оценява като „общ каскаден фактор“ съгласно формулата, определена в Mantau (2015). Данните за изчисления се извличат от Съвместния въпросник за горския сектор, Евростат,

Съвместното проучване за енергията на дървесината, Националния план за действие за възобновяема енергия, Докладите за напредъка на държавите членки и факторите са в съответствие с балансите на дървесните ресурси. Този показател е изчислен за системата за мониторинг на биоикономиката на ЕС53.

Фигура 5 показва увеличаване на каскадното използване на дървесина между 2009 и 2015 година. През този период общият каскаден фактор на баланса на дървесните ресурси е над 1.50 и се увеличава. Това означава, че дървесните ресурси са били използвани повече от един път и половина и това се увеличава. В нашата страна този процес едва започва с инициативи на някои от големите производители на плочи от дървесина.

Заклучението, което следва от прегледа на изпълнението на Стратегия – 2013, е, че тя „е валиден политически инструмент, който позволява на ЕС и на държавите членки да вземат под внимание многото предизвикателства и роли на горите във време, когато новите политически цели и обществени приоритети все повече налагат изпълнението на множество цели, които понякога могат да бъдат възприемани като противоречиви“. Обобщението на статистическите данни и обществени консултации за изработване на Стратегия за горите на ЕС – 2030, е: „Службите на Комисията са отбелязали всички ключови послания, споменати в консултацията. Препоръките от научната литература също са разглеждани и взети предвид в процеса на изготвяне. По-нататъшно ангажиране със заинтересованите страни и учения ще се осъществи по време на етапа на изпълнение“.

ЕК признава също за наличие на различия между заинтересованите страни по време на консултацията, но както обикновено администрацията е принудена да спазва сроковете по политически съображения. Това е причина и някои български представители да се чувстват игнорирани от дебата.

Какво цели Стратегията за горите на ЕС – 2030, и доколко ангажира промени в управлението на горите в България е предмет на следващ материал.

(Продължава в бр. 10)

Двадесетият конгрес на Съюза на европейските лесовъди се проведе във Франция

• Д-р инж. Анна Петракиева
е новият вицепрезидент на UEF

Редовният XX конгрес на Съюза на европейските лесовъди (UEF) се проведе от 28 септември до 3 октомври в Шартър, Франция. В международния форум взеха участие 71 представители на 14 страни от 21 организации – членове на UEF, както и гост от Украйна. Страната ни беше представена от делегация на Съюза на лесовъдите в България (СЛБ) – проф. д-р Иван Палигоров – председател, д-р инж. Анна Петракиева и инж. Севдалина Димитрова – зам.-председатели на СЛБ, който участва активно в дейността на UEF и във формирането и осъществяването на неговата политика от 1996 година.

Преди Конгреса се проведе международен научно-практически семинар на тема „Какво е многофункционално управление на горите в контекста на промените в климата“. В словото си Михаел Диймър – президент на UEF, поздрави участниците и подчерта сложните проблеми, свързани с промените в климата, които предизвикаха негативното отношение на екологичните организации към управлението на природните ресурси, в частност на горите. Едновременно с предизвикателствата на COVID пандемията трябва да се решават политическите проблеми с емиграцията от Афганистан и икономическата миграция. Кристин Фарси – експерт по международна горска политика от Публичната администрация на Валония и гост-лектор в Свободния католически университет, Белгия, говори за особената чувствителност на гражданите към горите в условията на климатични промени, наводнения, пожари, които настъпват едновременно с политическа и икономическа криза и създават несигурност в последните години. Алексис Докузо от Френския изследователски център в Бордо, Франция, представи резултати от изследване на адаптацията на дървесните видове към климатичните промени. Мириам Легай – директор на „АгроПарижТех“ – Френски горскоинженерен университет в Нанси, очерта промените в образованието на инженерите по горско стопанство във Франция. Андерс Марелл – шведски учен от Изследователския център в Бордо, докладва резултати от проучването на баланса между дивечовите популации и горите в контекста на климатичните промени.

Презентациите на представителите на организациите от Германия, Дания, Швеция, Финландия, България, Украйна и Турция провокираха задълбочена и ползотворна дискусия. Систематизирани бяха най-важните предизвикателства пред лесовъдите в Европа, продиктувани от затоплянето на климата – необходимостта да се обръща внимание на всички промени, които настъпват ежегодно, като се предприемат съответните превантивни мерки особено що се отнася до пожарите – да се осигури финансиране за оборудване и техника, да се подобри организацията на действие, да се ангажира обществеността в процеса на формулиране и осъществяване на горската политика. Да се поддържа непрекъсната двустранна връзка със заинтересованите страни, за да се решават превантивно проблемите, защото най-важната задача на лесовъдите е да подпомогнат адаптирането на горите към климатичните промени, което означава да ги запазят за следващите поколения.

Президентството на Съюза на европейските лесовъди (от дясно наляво): д-р Анна Петракиева – вицепрезидент, Михаел Диймър – президент, Мортен Густавсон – помощник-секретар, Франсоа-Ксавие Никот – ковчежник, Илпо Попутти – вицепрезидент, Томас Башни – секретар

По време на Конгреса бе даден подробен отчет и обсъдена дейността на UEF за последните 4 години. Бе приет планът за действие за следващите 4 години, както и бюджетът на UEF за 2022 година.

Състояха се и изборите за ръководство на UEF за мандата до 2025 година. Михаел Диймър (Германия) бе преизбран за президент, а за вицепрезиденти – Илпо Попутти (Финландия), Томаш Маркиевич (Полша), за нов вицепрезидент бе избрана д-р Анна Петракиева (България), Томас Башни (Австрия) бе преизбран за секретар, а Мортен Густавсон (Швеция) – за помощник-секретар. Франсоа-Ксавие Никот от Франция е гласуван за ковчежник. С благодарности за ползотворната работа след 16 години активна дейност Президентството напусна вицепрезидентът Ерве Немоз-Ражо.

Михаел Диймър, Ерве Немоз-Ражо и проф. Иван Палигоров получиха специални дипломи за активно участие и положителна подкрепа на дейността на ръководството на UEF в продължение на повече от 10 години.

За участниците в Конгреса бяха организирани посещения на Регионалния природен парк „Дю Перш“ – един от 56-те парка, заемащи 16 % от територията на Франция, с 4 млн. жители в 4300 общини; държавната гора „Сенончес“ и Горския музей с представяне на основните дейности, провеждани от Националната служба по горите на Франция; територията „Осмунда Регалис“ от мрежата „Натура 2000“, показваща функцията за опазване на биоразнообразието в горите; „Катедралните гори“ – стопанство за висококачествена дъбова дървесина, с насаждения на възраст между 160 и 190 г. и диаметър на стъблата над 60 см, откъдето се добива дървесината за възстановяване на пострадалия от пожар покрив на катедралата „Нотр Дам“ в Париж; частната гора „Боа Ландри“, където бе показано как се управлява балансът между горите и дивечовите популации, ловуването и посрещането на посетители в горите. Тук производството на дъбова дървесина се съпътства от залагане на опити за промяна на състава от дървесни видове, процеса на превръщане на издънковите гори в семенни и експериментирание с дървесни видове, за които се смята, че ще са по-устойчиви на промените в климата.

Проф. д-р Иван ПАЛИГОРОВ

LKT представя многофункционален горски влекач LKT 150 с агрегат за рязане, кастрене и оразмеряване на труп

Постоянно увеличаващите се нужди на промишлеността от суровини води до необходимостта от по-ефективни и икономически изгодни методи на добиването им. Тези потребности и 50-годишният опит на словашката компания LKT като производител на специализирани горски влекачи, или както ги наричаме още специализирани трактори за извозване на дълги дървени материали в полунатоварено положение, довеждат

до появата на една от най-мощните за момента машини – модел 150. Горският колесен трактор LKT 150 се базира на доказаната серия тип LKT 81, но с по-висока мощност на двигателя от 149 kW. Машината е с ниско тегло, нисък разход на гориво и ниско ниво на шум в кабината. Има хидростатично задвижване с механично двустепенно предаване. Тракторът е с идеално оразмерена двубарабанна лебедка с издърпваща сила 80 kN и заден дъговиден захват за трупите. Като опция може да бъде снабден с лебедка с два барабана 2 × 100 kN. Колесният трактор LKT 150 може да бъде оборудван допълнително с хидравлично

рамо и щипка за сортиране, агрегат за рязане, кастрене и оразмеряване на трупите, активно ремарке и други. Машината е проектирана за работа в най-трудните терени – гумите са с повишена товарносимост и устойчивост. Оборудвана е с аксиален лагер с голям диаметър за съчленяване на рамките с въртене на 15 ° във всяка посока и фиксирана предна ос. Предимство на модела е обезопасената кабина с модерен дизайн, която осигурява по-голям комфорт при работа и позволява идеален изглед и по-добра работа с материалите. Хидростатичното задвижване с контрол на мощността и регулиране на натоварването (автоматично

Щипка за сортиране

Агрегат за рязане, кастрене и оразмеряване на труп

Активно ремарке

регулиране на скоростта и силата на сцепление) допуска плавно движение и максимална скорост до 35 км/ч при транспортен режим. Контролът на динамиката на шофиране с възможността за шофиране с пълзящи скорости позволява използването на много прикачени устройства. Новите конструктивни решения в машината, целящи увеличаване на надеждността и функционалността, са заимствани от съвременните тенденции в производството на тежки карьерни и строителни машини. Примерите, които можем да посочим, са:

- Нискоемисионен двигател Cummins, отговарящ на съвременни

те изисквания и екологични норми, добре познат, надежден агрегат при тежката механизация.

- Осцилиращ аксиален лагер осъществява съчленяването на двете части на рамата на машината с цел да поеме по-голяма разлика при наклоните на терена (бъгла) на предната и задната рама. Контролът на осцилацията става чрез активни хидравлични цилиндри, позволяващи стабилно позициониране на машината на трудните горски терени, по-надеждно и стабилно захваща-

не на рамите, осигурено в 3 точки.

- Комфортът на кабината гарантира по-малко умора на оператора и съхраняване на неговата работоспособност и производителност.

- Опционалното дистанционно управление предоставя възможност на оператора да позиционира машината подходящо за изтегляне на трупите, същевременно и безопасно да я управлява от разстояние, когато се оперира на твърде стръмни терени.

В заключение можем да кажем, че моделът LKT 150 притежава всички нужни характеристики за висока производителност и разнообразни функции чрез допълнително прикачените агрегати и инвентар, които го правят основна производствена машина в дърводобивната дейност. И като добавка към всичко това от официалния представител на LKT за България – фирма „Инжконсулт“ ЕООД, са на разположение за следпродажбено обслужване, резервни части, диагностика и сервиз на всички машини от марката.

„Инжконсулт“ ЕООД
www.ingconsult.biz
070020404
0899907960

**Дървени бисквитки, малки плотове и други
- отключете нови пазарни ниши с CookieMizer!**

CookieMizer

Скоро дървопреработвателите лесно ще могат да превръщат трупи в нови продаваеми продукти - дървени шайби. Wood-Mizer се готви да пусне нова приставка за банциг CookieMizer, която позволява да се увеличи стойността на късите трупи, превръщайки ги в дървени бисквитки (шайби) - популярната суровина за занаятчий, интериорна декорация, градински пътеки, малки плотове и др.

Заповядайте да го видите на изложението Техномебел от 10-13 ноември, ИЕЦ София!

CookieMizer е съвместим с банцизите Wood-Mizer, както и с банцизите на други марки.

www.woodmizer.bg

office@ecotechproduct.com

Екотехпродукт ООД

София 1186, ул. „Стар Лозенски път“ № 38
тел./факс: 02/979 17 10 тел.: 02/462 70 35
тел.: 089 3013264

Wood-Mizer

from forest to final form

Първият учебен ден отново събра студенти и преподаватели в Лесотехническия университет

На 27 септември пред централната сграда на Лесотехническия университет ректорът чл.-кор. проф. д.н. Иван Илиев официално откри новата учебна година в присъствието на заместник-ректорите по учебната дейност проф. д-р Милко Милев, по акредитация, международна интеграция и връзки с обществеността проф. д-р Боянка Желязова, по научноизследователската дейност и академичния състав доц. д-р Нено Тричков, декани на факултети, преподаватели, студенти. Гости на събитието бяха проф. д-р Христо Бозуков – министър на земеделието, храните и горите, д-р инж. Александър Дунчев – изпълнителен директор на ИАГ, инж. Димитър Баталов – главен секретар, инж. Тони Кръстев – директор на дирекция „Горско стопанство“ в ИАГ, Петко Горанов – кмет на район „Студентски“, проф. Виолета Божанова – зам.-председател на Селскостопанската академия, Даниел Тошков – главен секретар на Националното ловно-рибарско сдружение „Съюз на ловците и риболовците в България“, д-р Димитър Яновски – председател на Българския ветеринарен съюз, и инж. Борислав Бечев – управител на „Сокол – БЛРС“ ЕООД към НЛРС „СЛРБ“ (сн. 1).

По повод 70-годишнината от основаването на специалност „Ландшафтна архитектура“ в ЛТУ първокурсничката Михаела Йорданова, приета с най-висок успех в специалността, получи от проф. Иван

Илиев символичния ключ на Университета и своята студентска книжка (сн. 2).

Новоприетите първокурсници през академичната 2021/2022 г. са 601, от които 436 – редовна, и 165 – задочна форма на обучение. В специалността „Горско стопанство“ ще се обучават 174 студенти.

В обръщението си проф. Бозуков отбеляза, че Министерството има нужда от млади хора с добро образование, които носят в себе си желанието за развитие, и насърчи студентите да следват уверено пътя, който са избрали.

В изказването си към първокурсниците д-р Дунчев сподели, че стремежът на Изпълнителната агенция по горите е да достига до хората, да

ги образова. Целта е обществото да има високи изисквания към управлението на горите, а лесовъдите да възвърнат полагащите им се позиции на високоуважавани експерти и професионалисти.

Поздравителни адреси се получиха от президента Румен Радев, министър-председателя Стефан Янев, председателя на Селскостопанската академия проф. д.н. Мартин Банов, председателя на НЛРС „СЛРБ“ инж. Васил Василев и на Българския ветеринарен съюз – д-р Трифон Цветков.

Тържественото откриване на новата учебна година продължи по факултети.

Женя СТОИЛОВА

IN MEMORIAM

На 18 октомври почина проф. д-р Георги Кючуков.

Роден е на 8 ноември 1933 г. в с. Хърсово, община Сандански.

Завършва специалност „Механична технология на дървесината“ във ВЛТИ, където е избран за асистент по мебелно производство през 1959 година. Получава научната степен „кандидат на науките“ (сега „доктор“) през 1970 година. От 1973 г. е доцент, а от 1985 г. – професор. Автор и съавтор е на 21

учебника, монографии и книги, на 25 оригинални БДС и над 200 хармонизирани европейски стандарта в областта на дървообработващата и мебелната промишленост. Основател е на българската школа по конструиране, изпитване и оразмеряване на мебелите, която е призната и в чужбина.

Председател е на Отрасловия съвет за стандартизация по горска промишленост, а след това около 15 г. – на Техническият комитет за стандартизация 33 „Дървообработваща и мебелна промишленост“ към „Българския институт по стандартизация“. За приноса му

в науката и практиката на дървообработващата и мебелната промишленост е награден с редица звания и отличия – златни значки на Министерството на горите и горската промишленост, на Министерството на леката промишленост, на НТС по лесотехника, златна значка „Проф. Асен Златаров“ на ФНТС, отличие „Образцов стандартизатор“ на Комитета по стандартизация и метеорология, Почетен знак и почетно научно звание „доктор хонорис кауза“ на ЛТУ и други.

Поклон пред светлата му памет!

*Инж. Зорница СТРАТИЕВА –
депутат в 46-ото народно събрание*

Политиката е диалог и търсене на консенсус

- Зорница, Вие не от вчера работите в областта на природозащитата и Вашата работа в Асоциацията на парковете в България показва това.

- Първият проект, по който работих в АПБ, се казваше „За Балкана и хората“, по Българо-швейцарската програма, с продължителност 5 години. Работихме в Западна Стара планина, Централен Балкан. Ние имаме ангажимент по три компонента – да разкриваме конфликтни случаи в защитените територии, в зоните на „Натура 2000“, нарушения в законодателната база; да съдействаме на бизнес идеи, подкрепящи биоразнообразието, и да въвеждаме финансови инструменти и обучение. Това беше прекрасен проект, който приключи през 2018 г., удължен с една година. След това написохме проект по програмата „Еразъм“, с който направихме полезен образователен сайт, ютюб канал, подготвихме над 500 души в обучение „Бъдещи природозащитници“. Всичко това съвместно с чехи и гърци, като от наша страна участваха АПБ и Българската фондация „Биоразнообразие“. С цел да проследим решенията и документите, издавани от РИОСВ за допускане на инвестиционни намерения без необходимите екоекспертизи, с Ирина Костадинова от Българското дружество за защита на птиците създадохме таблица, в която ги нанасяхме. Тук се наложи доста да подоброжелствам и през 2021 г. бях отличена с наградата

Родена е на 08.04.1985 г. в Перник. Средното си образование получава в Строителния техникум „Арх. Йордан Миланов“ в града. През 2012 г. завършва ЛТУ, специалност „Горско стопанство“. В Университета придобива инженерно-технически знания и към любовта към природата, която винаги живее в сърцето ѝ, слага грижата за нейното опазване. Включва се в Студентския клуб по опазване на околната среда – легендарния СКОПС. В Клуба участва в разработването на програма за обмен на студенти по горско стопанство от Южна Европа, които през 2006 г. успяват да посетят уникални природни места в Западна България. В ЛТУ Зорница вижда и една бележка, че ДПП „Витоша“ търси уредник за Музея на мечката. Така още във втори курс започва работа по 4 часа в съботно-неделни дни, а след това става част от администрацията на Природния парк, в който работи три години.

През 2013 г. специализира в най-голямата организация за опазване на околната среда в Германия – DBUNaturebe.

От 2012 г. е на работа в Асоциацията на парковете в България.

Придобива голям опит в подаване на становища и предложения по опазването и защитата на околната среда у нас. Член е на Национална група по разработване на процедурите за прилагане на националния FSC стандарт в България.

На 11.07.2021 г. става депутат в 46-ото народно събрание, избрана с листата на коалиция „Демократична България“ в 14 МИР в Перник, и е една от четиримата депутати от Зеленото движение.

на „TimeHeroes“ – платформа за доброволчество.

- Вие сте млад човек и доколкото Ви познавам, сте много чувствителна жена. Защо решихте да се кандидатира за депутат?

- Една от причините е свързана с професионалния ми опит и желанието да се развивам. Неправителственият сектор е огромна школа, но не предлага всичко необходимо за развитието на една личност. В него се работи много трудно, много сме зависими от проектите и финансирането им и макар колегите да са наистина всеотдайни хора, тези неща доста изтощават. От друга страна, аз като човек и гражданин усещах, че властта не обръща

внимание на уж дребните проблеми на хората, забравя най-обикновените човешки чувства и стремления. Влизайки в Парламента, аз си дадох заръката да участвам в необходимата промяна към по-добър, смислен и достоен човешки живот. И все още смятам, че това е възможно. И разбира се, си поставих конкретни въпроси за решаване.

- Участвахте и в изборите за 45-о НС през април, което бе с краткотраен живот, продължихте и в изборната кампания за 46-о НС и успяхте да спечелите с много повече гласове.

- Участието ми в националните избори първия път бе хвърляне в дълбокото. Ако можеш да плуваш, продължавай напред. Излезе, че

мога. За мен това участие бе отговорно, лично и стресиращо, разбира се. Ако бях се отказала, щеше да е форма на колебание и страх от моя страна.

- А мислихте ли, че перничани Ви познават и ще си дадат гласа за програмата, която предложихте?

- В началото може би не ме познаваха достатъчно. Но още в първата кампания ми се обади една млада жена, с опит и желание за работа в политиката, и ми предложи да създам фейсбук страница, в която редовно и отговорно да пиша за себе си и своите предизборни действия. Така се роди страницата „Зорница за Перник“. Във вторите избори вече бях достатъчно позната. Разбрах, че немалко хора са дошли в Перник от почивката си, за да гласуват за мен. Това безкрайно ме трогна.

- Станахте депутат в 46-ото НС, и то с краткотраен живот – 57 дена, но все пак към решаването на какви задачи се насочихте?

- Мисля, че всеки депутат влиза в Парламента като експерт, придобил опит в своята работа, и на ниво политика започва да поставя и да решава проблемите, с които е запознат най-добре. Така за мен бе важно да съм член на комисиите по земеделието и храните и по околната среда и водите. Още в първите дни обясних на политическата група, че горите са един от основните национални ресурси и не е редно те да липсват в името на Комисията. Минахме по съответните процедури и предложението ми бе прието. Да се знае, че от 46-ото народно събрание в името на Комисията е добавена и думата „гори“. Най-близките задачи, които си поставихме при липсата на редовно правителство, бе да се отправят въпроси към министрите от служебното и в зависимост от отговорите им да мислим как да действаме. Може би бях най-активна в задаването на въпроси, свързани с околната среда и горите – общо 26.

- Какво конкретно успяхте да внесете за разглеждане?

- Гражданските организации и отделни граждани бяха иницирали подписка за опазване на вековните гори от сечи и съответно

потърсиха подкрепа от народните представители. Въпросът бе „разпределен“ в две комисии – по земеделието, храните и горите и по регионалното развитие. Така в нашата Комисия имаше около десетина становища, предимно на дърводобивните фирми, както и на МЗХГ – ИАГ. За мен бе странно становището на ИАГ, защото, общо казано, защитаваше претенциите на дърводобивниците. По принцип в случая с мораториума върху сечите във вековните гори има няколко проблема. Първият е, че не е проведена национална инвентаризация на горите и не знаем колко са тези 120-годишни гори. Не може да се разчита на горскостопанските планове, съставени често без посещение на терен особено в старите гори, които в повечето случаи са в труднодостъпни райони.

- А не са ли наясно заинтересованите страни, че опазването на вековните/старите гори е залегнало в новата Европейска стратегия за горите и ние като държава членка на ЕС трябва да изпълняваме тази цел?

- Именно това е вторият важен проблем във въпроса за мораториума върху сечите в тези гори. До края на 2021 г. България трябва да въведе определение за своите първични и стари гори, да ги картира и да осъществява мониторинг върху тях. Това, виждаме, че няма кога да стане. А разглеждането на мораториума отначало бе определено за 16 септември – последното заседание на 46-ия парламент, но председателят на Комисията по земеделието, храните и горите бе решил, че приоритетно трябва да се дискутират промените в ЗЛОД, касаещи пренасочване на финансови средства от държавата към НЛРС. Така че работата по мониторинга засега е в застой.

- При обсъждането на бюджета за следващата година предложихте краткосрочни мерки за увеличаване на капацитета за гасене на пожари. Какви са те?

- Гасенето от въздуха при горски пожари, според нас, има огромно предимство. Внесохме предложение за допълнително финансиране от 12 млн. лв. за ремонт и преоборудване на наличните в страната

хеликоптери МИ-17, 4 на брой. Макар да бяхме подкрепени от Министерството на отбраната, МЗХГ – ИАГ и ГД ПБЗН, в пленарната зала голяма част от депутатите не разбраха тази нужда.

- Според Вас разбират ли депутатите проблематиката на горите?

- Категорично не. Отдавна не сме имали и депутати лесовъди и затова реших да съм много активна в решаването на проблемите на сектора.

- Пътувахте с влак от Перник за работното си място в Парламента. Надявам се това да не е популизъм.

- Да, пътувах и пак ще пътувам. Хората взеха да ме разпознават и да разговарят с мен по различни проблеми, които ги вълнуват. Помня, че една жена ми каза: „Да не забравите това, което сте говорили на площада преди изборите“. Да, аз съм Зорница, готова да работи за родния си град, затова бях готова да давам отчет за своята работа в Народното събрание на моите съграждани и на всички, за чиито каузи се борех.

- Участвате и в следващите парламентарни избори.

- Да, по-уверена съм вече в това, че мога. Научих немалко и за това кратко време, в което бях кандидат-депутат в 45-ото и депутат в 46-ото народно събрание. По принцип съм много борбена и не отстъпвам от позицията си, но запомних думите на председателя на 46-ото народно събрание Мика Зайкова: „Политиката е диалог и търсене на консенсус“. И смятам да се развивам с този принцип като политик.

- Успех Ви желая! Не мога да не Ви задам традиционния за рубриката ни въпрос какво е за Вас гората и природата?

- Гората е памет, настояще и бъдеще. Тя е животът на България. Тя ни дава въздуха, който дишаме, водата, която пием, и затова трябва да я опазваме, грижейки се за нея. Тя е мястото, което ме разбира, което ми зарежда душата и което ме вдъхновява.

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимка: Йордан ДАМЯНОВ

Възходящият тренд на STIHL продължава

• *Групата е в процес на трансформация, която ще я позиционира в бъдещето*

Фирмата STIHL продължава растежа си, показват данните за периода януари – август 2021 г., когато групата отчита 3.51 млрд. евро оборот. Те представляват 11.7 % ръст спрямо същия период на миналата година. Към 31.08.2021 г. в холдинга работят 19 523 души, със 7.3 на сто повече в сравнение с края на 2020 година. „Ръстът се дължи на продажбите и логистиката, въпреки липсата на производствен капацитет при доставчиците, недостига на суровини и ограничения транспортен капацитет, които доведоха до значителни смущения във веригите на доставки“, уточнява д-р Бертрам Кандзиора – председател на Управителния съвет на STIHL, по време на Международния ден на медиите на 15 септември.

Групата регистрира ръст на продажбите на всички пазари. „Независимо дали става въпрос за горско стопанство, градинарство и озеленяване, поддръжка на пътища или частни потребители, продуктите на STIHL улесняват работата на хората. Голямото търсене на нашите уреди от средата на миналата година потвърждава, че портфолиото ни задоволява изцяло търсенето на пазара“, обобщава д-р Кандзиора. Той уточнява, че хит са акумулаторните инструменти, както и продуктите с бензиново и електрическо задвижване. „Това развитие показва, че STIHL продължава да е лидер в сегмента на бензина, но също така се превръща във все по-силен играч на пазара на безжични устройства“, изтъква мениджърът. Според него голямото търсене поставя големи предизвикателства, свързани със стабилността на веригите за доставки. Това особено важи за снабдяването със стомана, пластмасови гранули и електронни компоненти. „Всички служители дават своя принос за преодоляване на предизвикателствата с гъвкави работни смени и личен ангажимент, за да генерираме рекордни резултати в производство, логистика и продажби. Благодарение на огромния ангажимент на нашия екип успешното ни бизнес развитие е възможно“, казва предсе-

Д-р Бертрам КАНДЗИОРА – председател на Управителния съвет на STIHL

дателят на Управителния съвет на STIHL.

Групата инвестира 26 млн. евро в нов дистрибуторски център в Дуисбург, Германия, открит през юли 2021 година. Капиталовложението ще увеличи логистичната ефективност на компанията и ще проправи пътя за бъдещ растеж на германския пазар. Усилията на мениджмънта ще бъдат насочени към научно-тех-
ническата и развойната дейност. „Фокус ще бъдат безжичните продукти и цифровите технологии, свързаните и интелигентните продукти. STIHL е по средата на процес на трансформация, който ще ни позиционира в бъдещето. Централният офис във Вайблинген се модернизира и разширява. Водещият проект на бъдещия комплекс от сгради, който се строи там, е STIHL Brand World. Той ще бъде открит в началото на 2023 година“, съобщава д-р Кандзиора.

По традиция в рамките на Международния ден на медиите STIHL представи нови продукти. „Най-мощният акумулаторен трион STIHL MSA 300 позволява да постигнем напълно ново измерение за рязане в чувствителни към шум зони. С него подчертаваме нашата иновативна сила в сегмента на акумулаторни продукти. С този професионален трион може да се извърши селективно кастрене, разтрूपване и повяляне на дървета със средна дебелина, както и рязане на строителна дървесина. За него е разработена батерията STIHL AP 500 S, която се отличава с високо енергийно съдържание и ниско тегло, но със значително по-дълъг експлоатационен живот в сравнение с конвенционалните литиево-йонни батерии“, казват от фирмата.

Анонимните герои

В новата рубрика „Анонимните герои“ бихме искали да покажем онези горски служители, които в изпълнение на служебния си дълг спасяват човешки животи, борят се със стихии и бранят българската гора. Ако познавате такива хора, свържете се с нас, за да разкажем техните истории.

Горският Пею Стоев спаси туристи в Стара планина

Пею Стоев е началник на Горскостопански участък – Енина, към Държавно горско стопанство – Казанлък. Завършил е Техникума по горско стопанство във Велинград като техник-лесовъд. Работи в системата на горите от 1997 година.

14 август е тежък за него и колегите му. В съботния ден е открит ловният сезон на пъдпъдъци, гургулици, гри-

вяк, горски бекас и обикновена бека-сина. Още преди изгрев ловните дружинки в района са излезли на първия за сезона излет. Горският служител тъкмо се е прибрал у дома, когато заместник-директорът на Стопанството инж. Любен Сестрински му звъни. Трима туристи от Стара Загора са се изгубили в Стара планина и трябва да бъдат открити преди настъпването на нощта. „Уточнихме приблизителното им местоположение – между върховете Бузлуджа и Българка, запалих

колата и потеглих“ – спомня си Стоев. След няколко часа издирване открива изгубените туристи в труднодостъпен район край високопланинското езеро Локвата. „Бяха две жени и един мъж, опитни планинари. Следвали стриктно маркировка в планината, но се озовали в непозната местност. Чист късмет е, че мобилните им телефони са имали обхват“, разказва горският.

Операцията приключва благополучно след 4 часа. Благодарение на бързата реакция на Пею Стоев туристите са откарани невредими до хижа „Бедек“ между върховете Атово падало и Караджова кула, откъдето е започнал съботният им излет. „Ситуацията не беше екстремна, хората просто бяха изплашени“, завършва разказа си горският.

Светлана БАТАШКА

PONSSE

BISON

ПО-БЪРЗ, ПО-СИЛЕН, ПО-ПРОИЗВОДИТЕЛЕН

PONSSE Bison „Актив Фрейм“ отвежда концепцията за форуърдър на съвсем ново ниво. Солидната конструкция, съчетана с 16 тона товарен капацитет, е в комбинация с мощен двигател Mercedes-Benz и уникална CVT скоростна кутия. Безстепенната CVT предлага неудържима сила на теглене и значително по-висока скорост при транспорт, което я прави перфектния избор за тежки товари, трудни терени и дълги разстояния.

Ефективността на CVT скоростната кутия, придружена с високото съотношение на хидравликата, дават на Bison „Актив Фрейм“ не само несравним капацитет на задвижване и товарене, но и отличен разход на гориво и тиха и удобна работна обстановка. Създадена е напълно нова концепция за форуърдър.

PROGRESS TECHNIK

ПРОГРЕС ТЕХНИК ООД

София, кв. Горубляне,
ул. Самоковско шосе 66, офис 7
Тел. 0889 879 893

www.progress-technik.com

A logger's best friend

www.ponsse.com

Фестивалът на кестена

В Природен парк „Беласица“

Природен парк „Беласица“ се намира в най-юго-западния край на България и обхваща северните склонове на планината Беласица. Територията на Парка граничи на запад с Република Северна Македония, а на юг – с Република Гърция. Природен парк „Беласица“ е обявен в края на 2007 г., за да бъдат опазени вековни гори, съставени основно от бук и кестен, а също и редки, защитени растителни и животински видове.

Символът на ПП „Беласица“ е ядливият кестен (*Castanea sativa*). Научните данни показват, че кестенът е бил естествено разпространен по северните склонове на Беласица преди 8000 години. Най-вероятно около началото на новата ера, по-точно по времето на римското владичество, разпространението на кестена е било подпомогнато от човека. Той започнал широко да го култивира и да използва дървесината и плодовете му за различни цели. Има данни в турски регистри от XV в., че кестените са отглеждани в овощни градини и за това се е събирал данък.

В наше време кестенът също е много търсен.

Всяка година през октомври Дирекцията на Природен парк „Беласица“ организира Фестивал на кестена в с. Коларово, който се е превърнал в празник на района. За пръв път той се проведе през 2012 година. Целта на Фестивала е да направи популярни Природен парк „Беласица“ и населените места, разположени в подножието му. Там е районът, който носи красивото име Подгорие, а селата са известни като подгорски.

По време на Фестивала хората представят местната култура, разказват за историята на населените места и могат

да дадат информация за възможностите за туризъм. Около всяко от селата има интересни туристически маршрути, като повечето от тях водят до красиви водопади. Неслучайно все повече туристи наричат Беласица „Планината на водопадите“.

Шатрите на Фестивала са окичени с традиционни украси. Има и различни кулинарни вкусове – сладки и солени, разбира се, в съчетание с кестени. Доскоро кестените се консумираха само сварени или изпечени по специален начин. Сега се предлагат и в най-различни кулинарни изкушения – сладкиш, супа, крем от кестени, месо с кестени и други.

Богата музикално-артистична програма с песни, танци и хумор от населените места в подножието на планината забавлява гостите. Провеждат се различни занимания за деца, които предизвикват сръчността им. Възрастните също не скучаят. Всеки, който иска да поеме по туристически маршрут, може да го направи – с водач, или ако е опитен турист, като ползва само онлайн туристическата карта на Беласица (картата можете да намерите тук: www.belasitsa.net).

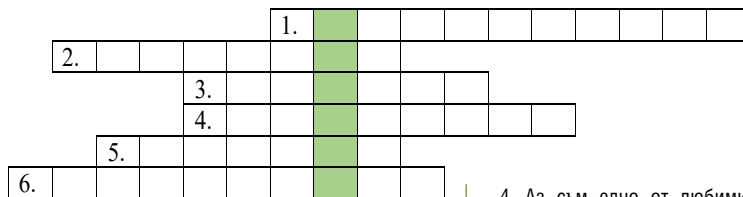
Картина от кестени

Развихри въображението си и сътвори картини от кестени, листа и други природни материали, както това са направили четвъртокласниците от СОУ „Васил Левски“ – с. Коларово.

Кръстословица „Символът на ПП „Беласица“

Ако познаеш тези обитатели на кестеновата гора, ще разбереш кой е символът на ПП „Беласица“

ВЪПРОСИ:

1. Когато моите малки се излюпят, те са големи колкото нокът на човешки палец. Коя съм аз? Лесно ще ме познаете. Имам си „къща“, която нося винаги със себе си, и мога да се скрия в нея.
2. Живо, свито, с игли набито. Това съм аз. Едва ли може да си представите, че когато се родих, тежах едва 10 грама. Знаете ли, че отровните змии не могат да ми навредят, защото тяхната отрова не е опасна за мен! Може да ви се стори невероятно, но аз също плувам добре и мога да тичам доста бързо.
3. Аз съм най-широко разпространеният хищник в света. Мога да бягам по-бързо от човека. Всички ме мислят за хитра и потайна.

4. Аз съм едно от любимите животинчета на децата. Катеренето и подскането сред дърветата са едни от любимите ми занимания, а дългата ми опашка ми помага да запазвам равновесие. Някои ме наричат лесовет, защото складирам семена на различни места, които след това поникват.

5. Живее в подземни „градове“ с моите роднини и съм голям чистник. Отпечатъците от моите стъпки приличат на тези на кафявата мечка, но са три пъти по-малки.

6. Най-лесно можете да ме видите, когато времето е дъждовно. Когато бях малък, живеях във водата и имах хриле. Сега обаче обичам да се разхождам по сушата. Приличам на гущер, но не съм влечуго.

София Костадинова – ИЛКОВА,
ДПП „Беласица“

Списание за горско, ловно стопанство и екология

Уважаеми читатели,

Каним Ви да се абонирате за списание „ГОРА“ и през следващата 2022 година, като изпратите абонаментен талон на **e-mail: gora@iag.bg**

**БАНКОВА СМЕТКА
НА СПИСАНИЕ „ГОРА“
IBAN BG97STSA93003104045001
BIC STSABGSF
БАНКА ДСК ЕАД**

**Цената на един годишен абонамент,
направен в Редакцията, е 30 лева.**

(Списание „Гора“ не е регистрирано по ДДС).

Фактури се издават след извършен банков превод.

Можете да се абонирате и във всички пощенски станции
в страната, както и на интернет адрес:
<http://www.bgpost.bg>.
Списанието е с каталожен номер 1225.

Абонаменти се набират и от разпространителска фирма
ДОБИ ПРЕС ЕООД - 02 963 30 81, 02 963 30 82.

Абонаментен талон за списание „Гора“

Фирма, предприятие
с адрес (п.к., гр./с.)
ул. (№, вх., ет., ап.)
ИД № BG
МОЛ
Брой абонати Обща сума, преведена по сметка на списанието (лв.)
Словом
Дата Подпис:

ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ ОТ HUSQVARNA

Горска каска Technical

Автоматично настройва двигателя
спрямо атмосферните условия

Капачка на резервоара
за лесно и безопасно
доливане на бензин

Шина

Ефективни тампони,
абсорбиращи вибрациите и
щадящи ръцете на оператора

АГРОЛАНД - БЪЛГАРИЯ АД
София 1700, ул. "Осми декември" №13, тел: 024 666 916
e-mail: info@agroland.eu
www.husqvarna.bg

Husqvarna®